

జీవిత చరిత్ర

బంకిమ్-ఐలక్-దయానంద్

సదాశివ సమారంభం

గురు దక్షిణామూర్తి

గురు వేదవ్యాస మహర్షి

గురు శుక మహర్షి

గురు నారద మహర్షి

గురు వాల్మీకి మహర్షి

గురు శ్రీకృష్ణ

శంకరాచార్య మధ్యమాం

గురు దత్తాత్రేయ

గురు బాలాదే

గురు గోరమ బుద్ధ

గురు ఆదిశంకరాచార్య

గురు రామానుజాచార్యులు

గురు జ్ఞానేశ్వర్

గురు రవిదాస్

గురు కబీర్ దాస్

గురు చైతన్య మహా ప్రభువు

గురు నానక్

గురు రాఘవేంద్ర స్వామి

గురు పీఠప్రభాకర స్వామి

యోగి పరమన

అస్మదాచార్య పర్యంతం

గురు త్రిలింగ స్వామి

గురు లాహిరి మహాశయ

గురు రామకృష్ణ పరమహంస, అమ్మ శారదాదేవి

గురు వివేకానంద

గురు సాయి బాబా

గురు ఆరబింద్

గురు రమణ మహర్షి

గురు యోగానంద

గురు చక్రవర్తి ప్రభుపాద

గురు మళయాళస్వామి

గురు విద్యాప్రకాశానందగిరి

గురు చైతన్య మహా ప్రభువు

వందే గురుపరంపరాం...

నన్ను “నేను” తెలుసుకోవటానికి

నన్ను “నేను” మార్పుకోవటానికి

“నేను” గా ఉండటానికి

మరియు అత్యుత్తమ జీవన విధానానికి

కావలసిన భక్తి,జ్ఞాన,కర్మ,ధర్మ సమాచారం ఒకేచోట తెలుగులో ఉచితంగా!

సాధారణంగా వేదాంతం తెలుసుకోవాలనే కోరిక వుంటుంది, కాని గ్రంథాలు అందుబాటులో లేవు. ఇంకొకరి దగ్గర గ్రంథాలు వుంటాయి, కాని జిజ్ఞాసువులకి ఎక్కడ ఉన్నవో తెలియదు. అలాగే కొన్ని లైబ్రరీ లో కొన్ని రకాల పుస్తకాలు మాత్రమే లభ్యం అవుతున్నాయి, అంతేగాక విలువైన గ్రంథాలు సరైన సంరక్షణ లేక కనుమరుగైపోతున్నాయి, కనుక మన అందరి కోసం భారత ప్రభుత్వం పురాతన ఆధ్యాత్మిక గ్రంథాలను సంరక్షించే నిమిత్తం ఎంతో శ్రమతో కంప్యూటరీకరణ ద్వారా ఒక చోట చేర్చుతూ ఆన్ లైన్ చేయటం జరిగింది. ఇటువంటి విలువైన జ్ఞాన సంపదను మరింత సులభంగా అందుబాటులోకి తీసుకురావటానికి సాయి రామ్ సేవక బృందం ఉడతా భక్తి గా ఇప్పటివరకే దాదాపు 5000 పుస్తకాలను వివిధ వర్గాలుగా విభజించి PDF(eBOOK) రూపంలో ఆన్ లైన్ లో ఉచితంగా అందించటం జరిగింది. కనుక ప్రతి ఒక్కరు ఈ సదవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకోగలరు. ఇందుకు సహాయం అందించిన భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్(డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా <http://www.new.dli.ernet.in>), ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్(<https://archive.org>), గూగుల్ వెబ్ సైట్(<https://www.google.co.in>), మైక్రోసాఫ్ట్ వెబ్ సైట్(<http://www.microsoft.com>) కు మేము ఋణపడివున్నాము.అలాగే ఇటువంటి బృహత్తర కార్యక్రమానికి పెద్ద మొత్తం లో గ్రంథాలను అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమునకు కూడా మనం ఋణపడివున్నాము. సాయి రామ్ సేవక బృందం కోరుకొనేది ఒక్కటి, ప్రతి ఇల్లు ఆధ్యాత్మిక జ్ఞాన గ్రంథాలతో నిండిపోవాలన్నదే మా కోరిక.

ఈ గ్రంథాలను ఉచితంగా ఆన్ లైన్ లో చదువుటకు, దిగుమతి(డౌన్లోడ్) చేసుకొనుటకు గల మార్గాలు:

- 1) భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్: <http://www.new.dli.ernet.in> లేక <http://www.dli.ernet.in>
- 2) సాయి రామ్ వెబ్ సైట్: <http://www.sairealattitudemanagement.org>
- 3) సాయి రామ్ గూగుల్ సైట్: <https://sites.google.com/site/sairealattitudemanagement>
- 4) ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్: <https://archive.org/details/SaiRealAttitudeManagement>

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞం పై గల సలహాలు,సూచనలకు సేవక బృందాన్ని సంప్రదించుటకు: sairealattitudemgt@gmail.com

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సమాచారం: <https://www.facebook.com/SaiRealAttitudeManagement>

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సంబంధ వీడియోలు: <https://www.youtube.com/user/sairealattitudemgt>

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞంలో ప్రతి ఒక్కరు పాల్గొని, ఈ అవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకొని,మీరు సంతృప్తులైతే మరొక సాధకునికి, జిజ్ఞాసువులకు మార్గం చూపించగలరని ఆశిస్తున్నాము. మీరు చదువుకోవటంలో ఏమైనా ఇబ్బంది కలిగితే సేవక బృందంను సంప్రదించగలరు. ఒకవేళ మా సేవలో ఏమైన పొరపాటు వస్తే మన్నించగలరు.

ఈ గ్రంథపు భారత ప్రభుత్వ డిజిటల్ లైబ్రరీ గుర్తింపు సంఖ్య: 2020010004595

గమనిక: భక్తి,జ్ఞాన ప్రచారార్థం ఉచితంగా eBook రూపంలో భారత ప్రభుత్వపు సహాయంతో ఇవ్వడం జరిగింది. ఈ గ్రంథముపై వ్యాపార,ముద్రణ హక్కులు రచయిత,పబ్లిషర్స్ కి గలవు, కనుక వారిని సంప్రదించగలరని మనవి చేసుకొంటున్నాము.

SaiRealAttitudeManagement(SAI RAM) - సాయి నిజ వ్యక్తిత్వ నిర్వహణ(సాయి రామ్)

*** సర్వం శ్రీ సాయినాథ పాద సమర్పణమస్తు ***

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

<http://www.new.dli.ernet.in>

Digital Library of India: Inc. X

www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India

Hosted by: Indian Institute of Science, Bangalore in co-operation with
CMU, IIT-H, NSF, ERNET and MCIT for the Govt. of India and 21 major participating centres.

Home Vision Mission Goals Benefits Content Selection Current Status People Funding Copyright Policy FAQ RFP

Books Journals
Newspapers
Palm-Leaves (Manuscripts)

Title:

Author:

Year: to

Subject: Any Subject

Language:

Scanning Centre: Any Centre

[Presentations and Report](#)
[Statistics Report](#)
[Status Report](#)
[Feedback](#) | [Suggestions](#) |
[Problems](#) | [Missing links or](#)
[Books](#)

Click [here](#) for PDF collection
DLI MIRROR at IUCAA Data Center PUNE

For the first time in history, the Digital Library of India is digitizing all the significant works of Mankind.

[Click Here to know More about DLI](#) ^{New!}

Books	Journals	Newspapers	Manuscripts
<ul style="list-style-type: none">Rashtrapati BhavanCMU-BooksSanskritTTD TirupathiKerala Sahitya Akademi	<ul style="list-style-type: none">INSA	<ul style="list-style-type: none">Times of IndiaIndian ExpressThe HinduDeccan HeraldEenaduVaartha	<ul style="list-style-type: none">Tamil Heritage FoundationAnnaUniversity ^{New!}

Title Beginning with.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Author's Last Name

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Year

1850-1900	1901-1910	1911-1920	1921-1930	1931-1940	1941-1950	1951-
-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-------

Subject

Astrophysics	Biology	Chemistry	Education	Law	Mathematics	Mythology	Religion	For more subjects...
--------------	---------	-----------	-----------	-----	-------------	-----------	----------	----------------------

Language

Sanskrit	English	Bengali	Hindi	Kannada	Marathi	Tamil	Telugu	Urdu
----------	---------	---------	-------	---------	---------	-------	--------	------

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వివేకానంద

“దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్టమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం” అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

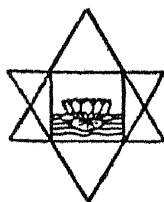
రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని జళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజూ పువ్వుల రాసుల్ని వికసింపజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమార్థిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది బలిష్ఠులు, జవసంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్చాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నీ కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన ‘ఇచ్చ’ (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. అనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. “నీచాతినీచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది” అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖

మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

బంకిమ్_

తిలక్_

దయానంద్_

శ్రీ ఆరవిందులు

ఋషి బంకించంద్ర

ప్రరాతనమైన యీ పుణ్య భూమిలో మహానీ
యులైన ఋషులు, ఏ యుగములం దుండిరో యేమో,
యీ కలికాలమున నీ పతితజనుల మధ్య నా మహానీ
యులు ప్రభవింపరనియే పలువురు భావించు చుందురు.
ఇది ముమ్మాటికి పొరబాటు. ఇది సనాతనమైన గడ్డ.
ఈ ప్రజ సనాతన మైనది. మన మతము సనాతనము,
ఇందలి చేవ చావనేరదు. తాత్కాలికముగా నే
తన్తహిమాదికము ప్రచ్ఛాదితమైనను ప్రలుప్తము కా
జాలదు. వీరులు, ఋషులు, యోగులు భరత భూమికి
నిసర్గ ఫలములు. వారు ప్రభవింపని యుగము లేదు.
ఆర్వాచీన యుగమున జన్మించిన ఋషిసత్తములలో
అనన్యఃకు, 'వందే మాతర' మను మంత్రమును కన్న
మహానీయుడు బంకించంద్రుడు.

ఋషికి యోగికి భేద మున్నది. అతిశయ పావి
త్ర్యముగాని అన్యూన శీలముగాని ఋషికి ముఖ్య

లక్షణములు గావు. అత డెట్టివాడు అను నది ప్రధానము గాదు, తదుద్ధతమైన వాణియే ప్రధానము. మానవ కోటి కంతటికి గాని, అం దొక జాతికి గాని జీవమును స్పందింపజేయు మహత్తర సందేశ మొకటి భగవంతు డనుగ్రహించు నపుడు ఋషి ముఖి మందుల కాధార మగును. తేజోవంతమైన దివ్యాశయమును దైవము ప్రదర్శించునపుడు, తొలుత నది ఋషికనులకు దృష్టోచర మగును. తా నందుకొన్న సందేశమును, తన కనుగ్రహింపబడిన దివ్యదర్శనమును ఋషి తన యావచ్ఛక్తితో లోకమునకు వెల్లడించును. ఆ సుముహూర్తమున నాతని నోట వెల్వడు దివ్యాక్షరములు మానవ హృదయముల నుజ్జూత లూగించి, మనోమాంద్యమును పాల్గొంద్రోలి, అరుణకాంతులతో జాతిజీవనమును వెలిగించి వేయును. అట్లు ప్రోక్తమైన సుశబ్దములే ఒక మంత్రము. ఆ మంత్రమును వెల్లడించుటకే ఆ ఋషి జన్మించినది. ఋషి మంత్రకృత్తు.

బంకించంద్రుని నామ మెందుకు పూజనీయమైనది? అతడు చూచి మనకు చూపిన దివ్యాదర్శ మేమి? మన కత డనుగ్రహించిన సందేశ మేమి? కవితాశక్తి, కల్పనాశక్తి, మృదుమధుర రచన, లలిత పాత్ర నిరూ

పణ - ఇ వన్నియు నాతనికి గలవు. వంగసాహితీ కత డొక మూలకంబము. కాని ఇందులకే అతడు లోకపూజ్యుడు కాలేదు. అతని శిల్పమునకు ముఖ్యోదాహరణములుగా 'కపాలకుండల', 'విషవృక్షము', 'కృష్ణ కాంతుని మరణశాసనము' కాంచగల మన్నన కన్నను 'దేవి చౌదరాణి', 'ఆనంద మతము', 'కృష్ణ చరితము' 'ధర్మ తత్త్వము' పొందగల గౌరవము తక్కువయే కావచ్చును. కాని యీ కడ రచనల వల్లనే బంకించంద్రుడు ఆధునిక భారత నిర్మాతలలో ముఖ్య స్థానము నాక్రమించుకొన్నాడు. పూర్వ రచన లందు బంకిం కవి, శిల్పి. చరమ రచన లందలి బంకిం ఋషి, దేశోద్ధారకుడు.

కేవలము కవి, రచయితగా బంకించంద్రుడు వంగ దేశమునకు, తద్వారా భరతఖండమునకు చేసిన సేవ సైతము 'అమోఘమైనది. ఒక జాతి యెదుగుచున్నపుడు, దాని నవజీవనమును వెల్వఱిచుటకు తగిన భాషా పరికరము ఆవశ్యకము. క్రొత్తక్రొత్త భావపరంపరలను వహించి యమందగతి ప్రవహింపగల భాషావాహిని యేర్పడవలెను. అట్టి వాహినియే సకల జన హృదయ కేదారములను భావసస్య సమృద్ధము గావించును. భరత ఖండమున ముందడుగు వైచియున్న వంగజాతికి సకల

భావ నిర్వాహ దక్ష మైన భావ నోసగుట యీ ఖండమున కంతకు బంకించంద్రుడు చేసిన తొలిసేవ. బంగాళీ భాష నతడు వాడుకచేసిన విధమున, దాని పారిశుద్ధ్యము నాతడు 'పాడుచేసె' నని నిందించిన వారునుం గలరు. 'పాడిచేసినాడు.' - అని మనము చెప్పవలయును. స్త్రాచీన కవులయు, పండితులయు వాక్కునే యెరువడి చేసికొని యున్నచో, నవ్యోత్సాహ సంభరితమైన వంగ హృదయము నతడు వెల్లడింపజాలడు. పూర్వాచార పరాయణతయే వ్యక్తమైయుండును. జాతి పరివర్తితము, విస్తృతము నగుచున్న కాలమున పరిణామ వ్యాప్తి సాధకమైన వాక్కు కావలసియుండెను. బంకిం భాషకు ఆ పటిమ యున్నది. పండితభాష గాక, పామరభాష గాక, అది 'కలగలు' పను నాక్షేపమును వచ్చినది. పండితభాషనే ఆశ్రయించినచో అది వర్ధమాన మగుచున్న జాతీయభావసంపదను, వైచిత్రిని, విస్తృతిని అడంచి వైచియుండును. పరిశ్రమ సాధ్యములై, పాండిత్య ప్రకర్షను ప్రదర్శించు వ్యాసాదికమునకు గాక, నవనవోన్మేషమైన జాతిప్రతిభను వెల్లడించుటకు తగువైన భాష కావలసియుండినది. సంస్కృతమునం గల గౌరవ పాటవ లావణ్యములతో దేశభాషలం గల నుడికారపు సొంపు

పెంపులను లగుబిగువులను పొందిక చేసి ఎంత ఉదాత్తమో అంత ధారావాహికమైన భాష మనకావశ్యకమై యుండి నది. మన అవసరమును బంకిం గుర్తించినాడు. దానిని తీర్చుటకే అతడు ఉత్ప్రేరితుడైనాడు. వంగజాతి తన హృదయమును తనకు తాను విప్పి చెప్పకొన ననువైన వాక్కు నతడు ప్రసాదించినాడు.

దేశముయొక్క పురోభివృద్ధికి భాషావిషయికమైన లోటును అతడు గుర్తించి తీర్చినట్లే రాజకీయమైన లోటును సైతము అతడు గుర్తించి తీర్చినాడు. ఆ కాలమున వ్యాపించియుండిన రాజకీయాందోళనా పద్ధతులు నిస్సారములు, నిష్ప్రయోజనములు నని ఘోషింపకొని నిర్దాక్షిణ్యముగా వాటిని 'లోక రహస్యము' కమలాకాంతుని దస్తరు మున్నగు రచనలందు గేలి సేసినాడు. కాని విమర్శతో నాతడు గాగలేదు. దేశమునకు బంధ విమోచనప్రాప్తి కేమి కావలయునో అది ఆతని అంతస్సునకు ప్రత్యక్షమై యుండెను. పాలకుల నిర్బంధ శక్తి నెదుర్కొనుటకు పాలితులకు అంతకన్న దృఢమైన శక్తి, జాతి బల మన్నది కావలె నని అతడు ఊహించెను. శ్వాస మార్గమును వదలి సింహ మార్గమును బట్టుమని ఆ మహానుభావు డాదేశించెను. అతనికి ప్రత్యక్షమైన

భరతమాత భిక్షుకి గాదు, వీరస్వరూపిణి. చేత నోట
దాల్చినది గాదు, ద్విసప్తకోటి భుజోద్ధృత ఖడ్గ ధారిణి.
'ఆనందమఠము', 'దేవీచౌదరాణి' ఈ నవలలలో వ్యంగ్య
ముగ, వ్యక్తముగ, ఉదాహరణ స్త్రాయముగ అతడు
శక్తిని సందేశించినాడు. భుజబలమునకు మూలమైయుండ
వలయు నంతశ్శక్తిని, ధర్మబలమును అత డద్భుతముగా
నాలోకించినాడు. ధర్మబలమునకు త్యాగము ఆధారము.
దేశమునకై పరిపూర్ణత్యాగము, విమోచనకార్యము
నకు ఆత్మార్పణము కావలయునని తెలిపినాడు. మాతృ
భూమికి రక్షకులుగా, ఆరాధకులుగా నాతడు చిత్రిం
చిన మూర్తులు రాజకీయ విరాగులు. ఆ బైరాగులకు
మాతృసేవ యేకైక ధర్మము. మాతృకార్యము నెర
వేరువఱకు తక్కినదెల్లను వారెడద్రోచిన వాడు; దేశ
మునకన్న స్వదారాపుత్రార్థముల నెక్కుడుగా గణించు
వాని దేశభక్తి అసమగ్రము. దేశమోక్షణ మను
మహాత్కార్యము వానివలన నెఱవేఱ జాలదు.

ధర్మబలమునకు బంకిం గుర్తించిన మరొక
ముఖ్యాంశము-ఆత్మనిగ్రహము, సామాజిక నిగ్రహము.
'దేవీచౌదరాణి' పొందిన క్రమశిక్షను విపులముగా
నిర్వర్తించుటలోను, 'ఆనందమఠము' నందు నిరూపించిన

సామాజిక విధులలోను ఈ యంశమును బంకిం మన మనస్సులకు దెచ్చినాడు.

ధర్మబలమునకు మఱొక ముఖ్యాంగము దేశారాధనమున మతావేశము పొందుపడుట. దేశభక్తి యన్నది రాజకీయము గాదు, మతము. ఇది బంకిం లేఖని ప్రసాదించిన మహోప దేశము. 'దేవి చౌదరాణి' లోనే దీని సూచన లున్నవి. 'ధర్మతత్త్వము' 'కృష్ణచరితము' లందు బహుముఖమైన కర్మయోగమును చిత్రించి దీని కంతకు దేశసేవ, జాతిసేవ చరమాంక మని నిరూపించినాడు. 'ఆనందమతము' నకంతకు దేశోద్దిష్టమైన యీ మతావేశమే ప్రాణము. ఇది ఆ 'వందేమాతరం' గీతాకృతితో పరిపూర్ణముగా ప్రభవించినది. దేశమందు సర్వత్రగీయమానమైనది. భరత ఖండమున కఖండమైన జాతీయ గీతమైనది. మహానీయుడు బంకిం చంద్రుడు దేశమునకు చేసిన మహోప కారములలో 'రెండవది యిది - దేశారాధన మతము. ఈ మతము దేశము నిపుడు ఉజ్జ్వాత లూచుచున్నది. దీనికి ద్రష్ట, గురువు బంకిం చంద్రుడు.

మూడవది - దేశమునకు బంకిం చేసిన అనుత్తమమైన సేవ మఱొకటి - మాతృమూర్తిని మనకు ప్రత్యక్షముచేయుట. 'జన్మభూమి', 'జన్మభూమి' యను బుద్ధి

భావన చాలదు. స్వాతంత్ర్యము 'అభిలషణీయ' మన్న ఆకాంక్షయు చాలదు. దేశము నందలి సకల వర్గముల వాదను, ఆంగిలేయుల భృత్యాను భృత్యులు సహా వీటిని కాదను వాద కాదు. కాని దేశమా, స్వాధీనమా యని గండకత్తైరలో పడినప్పుడు మనలో ననేకులు దేశ కార్యమును తొలగ న్రోసికొని, స్వకార్యోన్ముఖులగుదురు. స్వాతంత్ర్య సిద్ధి నందఱు కోరు వారైనను, సంకల్ప బలము కొందఱి కే కలదు. స్వాతంత్ర్య సాధనలో మనకు ప్రియ తరము లైన యితరముల వదలుకొన నొల్లము. ఈ యుద్ధా పేక్షలు, యీ సంశయములు, యీ సంకుచిత భావములు - ఇవన్నియు పటాపంచలై మాత్ర సేవా పరాయణత్వ మను మహా వేశము జనించుటకు, అధఃపతితమైన దేశము నత్యున్నతికి జేగల యద్భుత కార్యము లొనర్చుటకు, దేశ మన కేవల మొక గడ్డ యని గాని, జన సమూహ మని గాని యోచించుటలు చాలవు. దివ్య సాంధర్య సంపన్నమైన, మహా మోహనమైన మాతృమూర్తి, జగదంబ, పరాశక్తి మనకు దృగ్గోచరము కావలయును. ఈ మూర్తిని సాక్షాత్కరించుకొని, ఇతరులకును దర్శనభాగ్యము కల్గించుపుణ్యము కొందఱి కే యబ్బును. బంకించంద్రుడు

ముప్పది మూడేండ్ల క్రిందటనే వందేమాతరం గీతిని ఆలపించినాడు. వినిన వారే లేరు. కాని వంగీయులు భ్రాంతి ముక్తులై సత్యాన్వేషణలై దిక్కులరయు నప్పుడు, ఎవడో సుముహూర్తమున నీ ‘వందేమాతరం’ పాడినాడు. మంత్రముచ్చరిత మైనదో లేదో సమస్తజనులు ఈ మాతృ సేవా మత స్వీకారము చేసినారు. మాత ప్రత్యక్షమైనది. దర్శన మను గ్రహించినది. ఇక ఆ వెనుక జాతికి తిరుగులేదు, ఆపులేదు, నిద్రలేదు. ఒకేకార్యపరత-ఆలయ నిర్మాణము, బింబ ప్రతిష్ఠ, బలి సమర్పణ. ఆ దివ్య దర్శన మందిన దేశము మఱి దాస్యమునకు లొంగదు. పర పాలనకు అఱ్ఱొడ్డదు.

‘వందేమాతరం’ పత్రిక — ౧౬-౪-౧౯౦౭.]

బాల గంగాధర తిలక్

తిలక్ మహాశయునిగూర్చి గాని వారి ఉపన్యాసములనుగూర్చి గాని పరిచయవాక్యము లనవసరము. వారి యుపన్యాసములు నిర్గుణబ్రహ్మము నలె స్వయం ప్రకాశములు. శబ్దాడంబరము లేక, భావమును స్పష్టముగా సుప్రసన్నముగా, చెప్పదలచుకొన్నది ఘంటాపథముగా ఘోషించునవి. ప్రత్యక్షప్రమాణములు, వ్యాఖ్యానిరపేక్షములు నైన సూత్రముల మాలిక లవి. తిలక్ మహాశయులుగాని, వారి జీవయాత్రగాని, భారతరాజకీయములందు వారిస్థానముగాని యివియు బ్రత్యక్షప్రమాణములే. వాదప్రతివాదముల కవకాశములేదు. వారి పేరన్న ఉలికిపడువాడు, వారి గౌరవోన్నతి నుపద్రవముగా నెంచువాడు కాదనుటకు వలనుపడని సత్యమిది. భారతదేశమున నేర్పడియున్న పరిస్థితులలో, రాజకీయ లక్ష్యము కాదగిన దొక్కటే, దానిని సాధించు తత్త్వమార్గమును ఒక్కటే. మఱి తత్కారగామి, ఈ

మానవుడు రావలసినదే. వచ్చినపిమ్మట అగ్రయాయీ కావలసినదే. భారతజాతి లక్ష్యమును సాధించుట కవతరించిన వాడుగా, జాతీయోద్యమము రూపుగొన్న వాడుగా, ప్రజానీకము ఆరాధించుచున్న యిద్దరుముగ్గురు మహానాయకులలో నొకరుగా నిత డేర్పడక తప్పినది గాదు. స్వరాజ్య మన్నను, స్వపరిపాలన మన్నను, ఏపేరు పెట్టినను ఇప్పటి మన యుద్యమమునకేకై కలక్ష్య మైనది ప్రజాసమ్మత మైన భారత జీవన స్వాతంత్ర్యము. దీనికి తిలక్ గారి యుపన్యాసము లన్నిటంగల వాద దార్ధ్యమున కన్న పటుతరమైన వాదము వారి జీవితము, వారి నడవడి, వారికృషి, వారిసహనము, తదర్పితమైన జనాంగీకారము. వాదములవలన, మాటలవలన దేశమునకు స్వాతంత్ర్యము సిద్ధింపదు; కాని ఒక జాతి స్వతంత్ర గావలెనని ఆత్మ నిశ్చయము చేసికొన్నప్పుడు, ఆ నిశ్చయ మొకనియందు మూర్తీభవించినపుడు, ఆ మూర్తి సకల కష్టములొగ్గి జీవిత సర్వస్వమును, ఆ కృషియందే వినియోగించి నప్పుడు, 'ఇతడు, ఇతని జీవితమే నా హృదయము, నా లక్ష్యము' అని జాతి ఒక్కమారు ఘోషించినప్పుడు సిద్ధి సన్నిహిత మనియే గుర్తింపవలెను. ఎవరికిని అనుమానమున కవకాశములేదు.

ఆ దృఢసంకల్పము, తిరుగులేని ఆ కార్యదీక్ష - ఇవియే తిలక్ జీవితమునకు సమగ్రనిర్వచనము. ప్రజలపై వారికి గల ప్రభావమున కవియే కారణము. సామాన్యముగా ఈ దేశమున రాజకీయ నాయకత్వమున కాధారములైన సిరి సంపదలుగాని, కుల గౌరవములు గాని, వృత్తి విజయము గాని, ప్రభుత్వమోదము గాని, ఉపన్యాస సమ్మాహనముగాని, వక్తృత్వకౌశలము గాని - ఈ సహాయకములు - వారికి లేవు. వారి స్త్రాము ఖ్యతకు కారణము వారే, వారి జీవిత పరమార్థమే. అందులో అఱి గొఱలు లేవు. వారి యావచ్ఛక్తి, యా వచ్చేముషి అందులో నిబిడమైయున్నవి. స్వార్థమునకు గాని, వేఱు లక్ష్యములకు గాని వా రించు కేనియు నిలుపుకొనలేదు; సర్వమును దేశమున కిచ్చి వైచినారు. తమ జీవితమే దేశలక్ష్యమునకు సాధనగా సమర్పించినారు.

వారు మహామేధావులు. వారికిగల ప్రతిభా శక్తులు సామాన్యమైనవి గావు. వానివలన వారికి అనేక మార్గము లందు ఇక్కాలముననే గొప్ప మెప్పును, కలకాలమును స్థిరయశస్సును కల్గియుండవచ్చును. న్యాయవాదివృత్తిని వారు స్వీకరించలేదు గాని తర్కకర్మశ మైన బుద్ధి, న్యాయశాస్త్రప్రావీణ్యము వారి కెంతేని

గలదు. ద్రవ్యముగాని, పదవిగాని వాడు లక్షించి
యున్నచో న్యాయవాది వర్గమునం దగ్రగణ్యులై
యుండ గలడు. సంస్కృతమున వాడు మహాపండితులు.
భావనా బలము, రచనా పాటవము మిక్కిలిగా గలవాడు.
ప్రాచ్యవిజ్ఞాన పరిశోధక విద్వాంసులం దనుత్తములై
యుండగలడు. అన్యకార్య నిమగ్నులయ్యను, వాడు
రచించిన గ్రంథములు 'Orion', 'Arctic Home',
ప్రపంచఖ్యాతి బడసినవి. ఎప్పటి కప్పుడు సిద్ధాంతములు
తాదామూ అగుచున్న ప్రాచ్యపరిశోధనలందు లఘువుగా
త్రోసిపుచ్చు వలనుపడక వీరి నిరూపణలు పటిమతో
కొంత నిలబడ్డవి. భగవద్గీతపై వారి భాష్యము కేవల
మొక వ్యాఖ్యగాక స్వతంత్రమైన మహత్ గ్రంథము.
పరమ సత్యమును, నైతిక ధర్మమును స్వతంత్రముగా
నిరూపించునది. మరాఠీభాషలో వచనరచనకు మేలు
బంతిగా నున్నది. గీతారహస్యము నొక్కదాని నెత్తు
కొన్నను వాడు సారస్వతసేవలో నిమగ్నులైయున్నచో
మరాఠీ వాఙ్మయకర్తలగు దగ్రస్థానము వహించి
యుందురని, ధర్మప్రవక్తలం దద్వితీయులు గానుందురని
మనకు తోపగలదు. కాని తిలక్ గారి నెందులకు ధాత
సృష్టించెనో అజీవిత లక్ష్యమునకు దక్క తక్కిన విషయ

ములకు వారి శక్తి యెక్కువగా వినియుక్తమగుటకు
 వారి మనస్సొప్పజాలదు. అందువలననే శక్తివంతమైన
 వారిలేని గ్రంథరచనకు మాడుగా పత్రికారచనమందే
 విశేషించి పరిశ్రమించినది. పత్రికారచన ముత్తమమైన
 దయ్య దాత్కాలికమేగాని దీర్ఘాయువు గలదికాదు.
 అయినను అట్టి పత్రికారచనమందును వారు అద్భుత
 ప్రతిభను, శక్తిని, సాహసమును చూపిరారు. నలువది
 యే బదేండ్లు పట్టు రాజకీయ ప్రబోధమును నాలుగై
 దేండ్లలో కల్పించినారు. ఇది అసామాన్యమైన పని.
 దీనికి పైచేయి కానరాదు. మఱి వారి విద్వత్కృషియెల్ల
 యించుమించు వినోదార్థముగా జరిగినది. వారిని వారి
 జీవితకృషినుండి వేఱుచేసిన నిర్బంధవాసమందో ప్రవాస
 మందో విద్వత్తనగా వారికి పేరుదెచ్చిన బృహత్ గ్రంథ
 ములు విరచితమైన నను విషయము గమనింపదగినది.
 అప్పుడు దప్ప, వైలు బయట నీ దేశారాధకునకు తీటిక
 యెక్కడిది? ఆ గ్రంథములందు సైతము వారి జీవితలక్ష్య
 మునకు సంబంధించిన మూలభావమే ప్రసక్తమై
 యున్నది. ఈ దేశముయొక్క పూర్వాన్నతిని పునరుజ్జీ
 వింప జేయుటయే వారి ప్రధానోద్దేశ్యము. వైదిక
 వాఙ్మయ పరిశోధనచేసి, ఆదిమ నివాసమునుండి ఆద్యులు

వెడలివచ్చిన కాలమును వాడు నిర్ణయించినాడు. గీతా రహస్యమునందు వాడు సర్వారాధ్యమైన గీతను చేపట్టి అది బోధించు ఆధ్యాత్మికజీవనమున కందుగల ప్రమాణ వాక్యముల చేతనే ఐహిక జీవితము, కర్మాచరణము, జాతి సేవ, మానవసేవ మున్నుగా గల యాధునిక పరమాశయ ములను జోడించి, సమరసించి, ఉపదేశము గావించి నాడు. తిలక్ గారి జీవితమున దశల మాడ్చులు మహా రాష్ట్రమునకు భరతవర్షమునకు గూడ దశలమాడ్చులై యున్నవి. వారి మొదటిదశ వారి రాష్ట్రమునకు విద్యా దాయకము ప్రబోధదాయకము నైనది. ఒకవంక ఫెర్గూ సన్ కాలేజి స్థాపనము, మరొకవంక 'కేసరి' పత్రికా స్థాపనము, వారి ప్రథమదశలోనివి. రెండును జాతి ప్ర బోధ కుద్దిష్టమైనవే. త్యాగ జీవుల సహకారముతో నవ విద్యాప్రదాయి కళాశాల. మహారాష్ట్రము నందలి నవీన రాజకీయోత్సాహమునకు వాణియైనది పత్రిక. తిలక్ గారి జీవితకృషిని మూడు దశలుగా విభజింప వచ్చును. ఒక్కొక్క దశచివరను కారాగార వాస ఘట్టము. కొల్హాపురము కేసులో జైలుశిక్ష. వారి మొదటి దశకు సమాప్తి. దానితో వాడును వారితోటి మహా రాష్ట్రమును అభ్యుదయ మార్గమునం దొక దశ దాటి

నట్లు, దేశమునకు పురోభివృద్ధి దాయకములైన నూతన భావములను, నూతన సంరంభములను నిలబ్రొక్కి నట్లు.

రెండవదశలో తిలక్ గారి సంకల్పము విస్తరించి నది; ప్రయత్నము మరింత గభీరమైనది. ప్రజలలో రాజకీయోద్బుద్ధి కల్పించుటయే గాక, ప్రజాహృదయమును మేలుకొల్పి భూత భవిష్యత్ సంకలనము గావించుటయైనది. ప్రజలమధ్య తీవ్ర ప్రచారముతో నీ కృషి సాగినది. శివాజీ ఉత్సవములు, గణపతి ఉత్సవములు నెలకొల్పుటతో నీప్రయత్నము పరమావధి నొందినది. సంఘసంస్కారోద్యమ నాయకుడైన అగార్కరుగారితో తిలక్ విడివడుటవలన వారినాయకత్వమున కొక ప్రత్యేక విలక్షణత యేర్పడినది. సార్వజనీనమైన నవ రాజకీయములందు పూర్వాచారపరమైన భారతప్రజకు తిలక్ వ్యక్తకనాయకుడై నిలిచినాడు. మత విశ్వాసము చెడని భారత ప్రజ వారిని విశ్వసించినది. ఇందువలననే వారు నవీన రాజకీయోత్సాహమును ప్రాచీన సాంప్రదాయముతో జోడింప గలిగినారు. ఈ రెంటిని శాశ్వతమైన మతాభిమానముతో సమరసించినారు. కాంగ్రెసు ఉద్యమము అంతవరకు పెక్కింట్లుగా కేవలము పాశ్చాత్య పరిజ్ఞానముతో కూడుకొని యుండినది. ఆంగ్లభాషావేత్త

తైన కొలదిమందికే అది వ్యాపించి యుండినది. అంగ్ల దేశచరిత్రను, ఐరోపాఖండ లక్ష్యములను మనసులం దిడుకొని ప్రజల హక్కులను నిర్వచించుటయే పరి పాటియై యుండినది. హిందూదేశముయొక్క అంత రాత్రితో గాని పూర్వచరిత్రతో గాని ఆయుద్యమము నకు బంధ మేర్పడి యుండలేదు. అట్టి బంధము నేర్పఱచిన మొదటి రాజకీయనాయకుడు తిలక్. గతమునకు వర్తమానమునకు లంకెవేసినవాడు. రాజకీయోద్యమమును సర్వవిధముల జాతీయము గావించిన వాడు. ప్రజానీకమును ఉద్యమమునానికి చేరదీసిన వాడు. తిలక్ ఈ దశలో గావించిన కృషి వలననే మహారాష్ట్రమునం దెల్లెడల ఉత్సాహవంతము శక్తివంతము నైన ప్రజాసముద్యమ మేర్పడినది. విషమ పరీక్షలందు నెగ్గి నిలబడినది. ప్రజాహృదయమును గుర్తించి, దేనివలన వారి యుత్సాహము వెల్లివిరియునో ఆమార్గము పట్టుటలో తిలక్ గారి రాజకీయప్రతిభ చక్కగా నిరూపితమైనది. దేశమును గట్టెంక్కించగల మహానుభావు డితడే నని రూఢిపడినది. మహారాష్ట్రమునకు తిలక్ చూపిన దారినే భారతదేశమున కంతకు స్వదేశీ ఉద్యమము చూపినది. భారతదేశమున సార్వజనీనమైన రాజకీయ

ప్రబోధ ముద్వేలముగా గల్గుటకు తప్పనిసరిగా చేయవలసినది ప్రజవాకర్షించుట, పూర్వోన్నతి నాధారము చేసికొని భవిష్యత్తును సాధింపబూనుట, మతావేశము రాజకీయము నావేశింపజేయుట. విజ్ఞులు కొందరిని మనోదృష్టిని చూచినవారేగాని కార్యాచరణ యోగ్యముగా రాజకీయరంగమున దీనిని ప్రవేశపెట్టినవారు తీలక్. దీని కితడే ప్రథముడు. ఈ రెండవదశకు సమాప్తి మఱిత దీర్ఘమైన, స్మారమైన కారాగార వాసము. ఈ నిర్బంధవాసమే వారికృష్టిపై బైవమిడిన ముద్ర. ఒక లక్ష్యమున కొక మహనీయుడు సహించు కష్టభార మందే దైవామోద మిమిడియున్నది.

వారి మూడవదశ స్వదేశీ ఉద్యమారంభము. దీనిలో తీలక్ అఖిల భారత నాయకుడుగా ప్రకాశించినాడు. మహారాష్ట్ర మందేగాక భారతదేశ మందంతటను తన జీవితకృషి ఫలప్రదమగుటకు చివరకు అవకాశము లభించినది. ఈ దశలోని వారిజీవి యోదంతములు సన్నిహితములేగావున జ్ఞప్తి పరుప నక్కఱలేదు. బ్రిటిషు వస్తు బహిష్కారముతో ప్రారంభమై, సూర్యకాంగ్రెసు కలహమువఱకు సాగి, వారి చరమ కారాగార వాసముతో అంతమైనది ఈ మూడవదశ. వారి

యీ జీవిత ఘట్టము భారతదేశచరిత్రలో నొకఘట్టము. మూడుసాదులు వారికి ప్రాప్తమైన కారాగారవాసములు ముమ్మాద వారి యాత్మశక్తిని, నిసర్గోన్నతిని నిరూపించినవి. 'ఈ కాంచనములో కందులే' దని ఆ యగ్నిపరీక్షలు ఋజువుచేసినవి. తొలి పరీక్ష నాటికి, దేశారాధనకు కంకణముగట్టిన యొక చిన్నబృందమునకు తిలక్ మొదటి వాడుగా నిలిచినాడు. 'రెండవ పరీక్ష వేళకు మహారాష్ట్ర జాతీయ ప్రబోధమున కతడు మూలశక్తియై, దక్షిణా పథమునకు ఏకైకనాయకుడుగా నేర్పడినాడు. వారి ప్రశస్తి భారతదేశమం దంతను వ్యాపింప జొచ్చినది. మూడవ పరీక్ష సమయమునకు తిలక్ యావద్భారతోద్యమమునకు నాయకుడు. సమగ్రమైన జాతీయవాదమునకు కర్త, వక్త, ముఖ్యపురుషుడు. భారత ప్రజాలోక మంతయు పూజించు నిద్దఱు ముగ్గురు నాయకులలో నొకడు. దేశమునుంగూర్చి వాడుచేసిన యావజ్జీవకృషి యిపుడు చరమదశయం దున్నది. విజయవంతము కావచ్చునను ఆశ యిప్పటికి భాసించుచున్నది. స్వరాజ్య కాంక్ష యున్నది కడతేరునా, ఫలసిద్ధి యెంతకాలమునకో యేమో, యే వందయేండ్లు కష్టపడవలయునో, అన్నది యిపుడిపుడు సన్నిహిత మనిపించుచున్నది.

వారికి ఆధారభూతములై విజయ సాధనములైన గుణములు భారతరాజకీయములందపూర్వములు. అందు మొదటిది స్వరాష్ట్ర స్వజాతి ప్రాతినిధ్యము. తమప్రాంతమైన మహారాష్ట్రమునకు వారు నిస్సర్గ నాయకులు. భారతజాతిలో వైవిధ్యమున్నది. బహుప్రాంతములందు బహుగణములున్నవి, ఆయా ప్రాంతజనమున కొక్కొక్క విశిష్టత యున్నది. ఆయా ప్రాంతముల జీవనసారముపైననే భరతఖండముయొక్క జీవచ్ఛక్తి ఆధారడియున్నది. తన ప్రాంతమునందు గట్టిపట్టు కలుగజేసికొని స్వజాతిని వశమొనర్చుకొన్న నాయకుడే భరతదేశమున కంతకు నుపకారి కాగలడు. దేశసేవ కది పునాది. తిలక్ నాయకత్వమున కీ పునాది పరిపూర్ణముగా నుండినది. మహారాష్ట్ర జాతిగుణము లితనిలో మూర్తీభవించినవి. వీనికితోడు మహాపురుష లక్షణములైన ప్రతిభ, చైతన్యశక్తి, సంకల్పశుద్ధి, చేరినపుడు ఇతఁడ జాతికి ముఖపురుషుడుగాక యే మగును? దేశస్థితిగతులవలన నేమి, చారిత్రక విపర్యాసములవలన నేమి మహారాష్ట్రీలు తీరిన ప్రకారము - దృఢకాయులు, శక్తిమంతులు, సమత్వప్రియులు, కుశాగ్రబుద్ధులు, కర్తాచరణ నిరతులు, లౌకిక కార్య కుశలులు. కావ్య మత విజ్ఞా

నాదు లందు సైతము పార్థివబంధమును వదలని వారు, సోత్సాహులైనను ఉద్వేగులు కానివారు. భావము నందును, భాషయందును, పటిమ ద్రుఢిమ స్పష్టత పాటించువారు. విద్యలందు, పాండితియందు శ్రద్ధ, ఓషిక, మెలకువ కలవారు. నిత్యజీవనమున నిరాడంబరులు. మితవ్యయులు, సహనశీలురు. స్వభావసిద్ధముగా ధైర్య స్థులు, దృఢమతులు, కష్టమునకు వెనుదీయనివారు. కార్యసాధన మందు నేర్పరులు. రాజనీతి కుశలురు. సమరప్రియులు. ఇన్నివిధముల నారితేరినవారు. ఈ లక్షణము లన్నియు తిలక్ గారిలో సమగ్రముగా నతిశయిల్లి యున్నవి. వీనికి దోడు మహానుభావుని సుప్రసన్నత. పటిష్ఠమైన సంకల్పము, పరిపూర్ణమైన కార్యదీక్ష, అపూర్వమైన అంతశ్శక్తి తిలక్ గారి యందు మేళవించి నవి. చక్కని ఒరలో నమరియున్న మెఱుగారు ఖడ్గా యుధమువంటిది వారిశక్తి. రాజకీయ రంగమున వారు మూర్తిగొన్నపుడు, జనులు తమజాతి గుణములు పరిపూర్ణాకృతిదాల్చిన మూర్తిగా గుర్తించిరి. ఇతడు తమ ప్రతినిధియని యెఱింగిరి. తమజాతి నిర్మాతలైన పూర్వ పురుషుల యపరావతారముగా గణించి పూజించిరి. మహారాష్ట్రజాతి తేజము మరల నొక మహాపురుషు

నందు చూపుగొని ప్రత్యక్షమైన దని విశ్వసించిరి. స్వరాష్ట్రమున వీరికి గల ప్రభావము మరే రాష్ట్రమున మరెవ్వరికిని లేదు.

యావద్ధార్మికత రంగమందును నాయకత్వము వహించుటకు వలయు మహాగుణములు వారియందున్నవి. వారు పామర జనాకర్షియని వారి విరోధులనవచ్చును గాని అది కేవలము సత్యదూరము. రాగద్వేషముల రెచ్చగొట్టుచు పైపూతల పచరించు వాఙ్మాలముతో జనసమూహమును వశీకరించుకొను పద్ధతి వారికి లేదు. దీర్ఘదృష్టితో చక్కగా నాలోచించి చెప్పినవే వారి యుపన్యాసములు. అనాలోచితములు తాత్కాలికములు సై న ఉత్సాహోద్వేగములకు వారు పరాజ్ఞులు. ప్రజల యుత్సాహము సహజముగా కొంత సంరంభముతో ప్రకటముగాక తప్పదని సహించు వారే గాని తీవ్రమైన కార్యధోరణి కనువుగా నీ యుత్సాహము విని యుక్తమగుటయే వారి యాస్పితము. కాని వారు సమగ్రమైన ప్రజానాయకులు. ప్రజాహృదయమును గుర్తెరింగి తగిన దారిలో వారిని నడుపుట యందును, నాయక తత్త్వమును ప్రజాతత్త్వమున కనువు పరచుకొనుట యందును వారి ప్రకృతి విశిష్టమైనది. అనుచదలమధ్య వారు ఎడ

మడుపులు లేక సహజముగా, సరి సమానముగా మెలగ గల వినయ శీలురు. కలిసి మెలసి యుండు నిరహంకారులు. మితభాషులైనను, అవసర మైనపు డెల్ల అనుచరులతో సలహా పడువారు. తన మనసును విప్పి చెప్పవారు. వారి భావముల నడిగి తెలిసి కొనువారు. జనసముదాయము మనస్సెరుగుట, మనసిచ్చి తన యుద్దేశ్యము వారి కరమరలు లేక చెప్పట, వారి యూహలను వారికే ప్రతిబింబింప జేయుట - ఈ ప్రజానాయక లక్షణము లన్నియు వారిలో గలవు. ఇందువలననే అన్ని తెగల వారిని ఒకనాయకత్వము క్రిందికి వారు తేగలగినారు. విద్యాధికులు, వ్యాపారులు, గ్రామీణులు, కర్షకులు, కార్మికులు, అందఱు వారికి జోహారు లిడుచున్నారు. వారు ఏమి చెప్పినను ఏమి వ్రాసినను మహారాష్ట్ర లండఱికి సుబోధ మగుచున్నది. అందఱు కార్యమార్గమున వారి ననుసరించుటకు సంసిద్ధులగుచున్నారు. ఈ గుణములే యావద్భారత రంగమునగూడ వారి నాయకత్వ మందు రాణించినవి.

తిలక్ స్వభావసిద్ధముగా విప్లవనాయకు డని తలచుట కేవలము పొరభాటు. అది వారి ప్రకృతి కాదు. వారి రాజకీయవైఖరికూడ అట్టిది కాదు. ఉద్వేగ స్వభావులైన వంగీయు లేమో గాని, భారతీయులు

సామాన్యముగా విప్లవ స్వభావము కల వారు కారు. తఱిమి తఱిమి నేలరాచినపుడు వారేకాదు, లోకములో నే జాతియైనను తిరుగ బడవచ్చును. సహజముగా వారు తిరుగబడు వారు కారనియే చెప్పనలెను. ఉన్న తాశయములు, తీవ్రోత్సాహములు గల వారగుటచే ఒక్కొక్కప్పుడు మనసు నొచ్చి వారు ఉద్రిక్తులై తిరుగు బాటు చూపవచ్చును. కాని సామాన్యముగా భారతీయులు నిదానము గలవారు. ఏమిచేసినను ఆలోచించి చేయువారు, తొందరపడరు. ఇది వారి స్వభావము. తీలక్ దృఢసంకల్పుడు సమరశీలుడు నైనను, భారతీయ ప్రకృతి సిద్ధమైన నిదానము వారిలో విశేషముగా గలదు. ఉదాహరణములకు తావిచ్చు వారి విశాల హృదయములో నెట్టి యల్లకణ్ణోలమును లేదు. శాంతి సౌమ్యతలే చెలువారును. సాంప్రదాయపరమైన ప్రజా హృదయమునకు ముందు మిగిలి ఆతడు సంస్కారాదుల ప్రవేశపెట్టు వాడు గాడు. స్వతంత్రభారతమున నతడు అతివాదిగా నుండియుండడు. ఒక్కొక్క మెట్టైన ముందు వెనుక లాలోచించి, మితవాదమును క్రమపరిణామమును సమర్థించి యుండును. ఇదిగాక తీలక్ నిస్వర్గముగా సభానాయకుడు. శాసనసభాదులందు చర్చాదికమునకు

ఎత్తినవాడు. ప్రజాసామాన్యమున కుద్ధోషించుకొనుచు త్రోసికొనిపోవు తత్త్వముకాదు. పలుమొగల కక్షల వివాదములకు చర్చకు నిర్ణీతపద్ధతి యుండవలెనను వాడు. ఎగుడు దిగుడు పోకడ లతనికి నచ్చవు. నిర్ణీత పద్ధతికి లోబడి, అందలి సూక్ష్మ సూక్ష్మతరాంశముల చక్కగా విని యోగించుకొని తన పక్షమునకు విజయము సాధించుటయే అతని స్వభావము. అందువలననే కాంగ్రెసు సంస్థ విలువ నాతడు గ్రహించెను. పూర్తిగా స్వరూప మేర్పడకున్నను ప్రజాసమావేశమునకు అది ప్రథమ ప్రయత్నముగా నాతడు గుర్తించెను. సూరత్ కాంగ్రెస్ పిదప, పలువురు తిలక్ గారిని కాంగ్రెస్ విధ్వంసియని నిందించిరి. నిజముగా సూరత్ చీలిక తిలక్ గారి ప్రయోజనములకు భంగకారి. ఈ విపర్యాసమును తిలక్ కోరినవాడు కాదు. కాంగ్రెసు నిష్ప్రయోజనముగా నుండుట నతడొప్పు లేదుగాని కాంగ్రెసు సంస్థ దేశమున కొక కూడలి యని, దాని మూలకముగా మున్ముందు అనేక కార్యములను సాధింపవచ్చునని అతడు గ్రహించి యుండెను. ప్రయోజనకారి కాగల సంస్థను, ఉన్న దానిని, చెడగొట్టుట అతని ప్రకృతి కాదు. అట్టి యుద్దేశ్యమే అతని మనస్సులో చొరజాలదు.

తిలక్ గారి స్వభావమున మఱొక విశేషము. వారికి పరమాదర్శము లున్నను, ఆదర్శ లోలురుగాదు. ఆదర్శ మిది యని నిర్ణయించుకొన్న పిదప, దాని సిద్ధికి వలయు పరికరములు సేకరించుకొని తా ర్యాచరణ ని మ్నగుడుగుటయే అతని పద్ధతి. స్థిరనిశ్చయముతో తడేక దీక్షతో, వి వి ధాంత రాయ ము ల ను మెలకువగా తప్పకొని, ఆశయమును సాధించువాడు. ఈ సిద్ధాంతము ప్రాణపద మనిగాని, ఈ మార్గానుసరణము అత్యవసర మనిగాని అతడు నిశ్చయించి నపుడు, పట్టుదల విడ నాడడు గాని తక్కిన హంశము లన్నిట తగ్గు మ్రొగ్గులు పాటింపక సమాధానము నే కోరువాడు. సగమునకు సగము వచ్చునట్లున్నచో నా కక్కట లే దనడు. సగము తీసికొని తక్కిన సగమును సాధించు ప్రయత్నములో నుండును. వచ్చిన అంతయు రావలెను, లేదా యేమియు నక్కటలేదు; అనుపద్ధతికాదు. కాని వెన్నకు బదులు సున్న మన్నచో మోసపోవువాడు కాడు. మాయ దారులకు లోబడడు. సాధ్యాసాధ్యముల వివేచించువాడు. అందు బాటు నతిక్రమించి వృథాయాసమునకు లోనగుటయు నిష్ప్రపడడు. ఇందువలన నొక్కకపుడు వారి పర్యాప్తి వారి అనుచరుల యుత్సాహాతిరేకమునకు కొంత బాధక

మగు చుండెడిది. కాని కేవల మితవాదులవలె అల్ప కృషికి అల్పసిద్ధికి మిగిలిన డెల్ల అసాధ్యమని యెంచువాడు కాడు. ఇట్టి తత్వముగల తిలక్ సహజముగా విప్లవవాది కాడు, క్రమబద్ధుడు. కాని దేశకాల పరిస్థితులను బట్టి అతివాదపక్షమునకు నాయకుడుగా నుండక తప్పినది గాదు. తాను సంస్కరించి పెంపు జేయగల నిర్ణీత రాజ్యాంగమే అతని కనుకూలము. ఉన్న సంస్థలను ద్వంసము చేసి కేవలము క్రొంగ్రొల్లల నిర్మించు టన్నది విప్లవకారుల వాంఛ, తిలక్ పద్ధతికాదు.

ఇట్టివాడు గావుననే, సంఘసంస్కారోద్యమమున కతడు వైదొలగినాడు. అతడు కేవలము పూర్వాచార వాదికాదు. మహారాష్ట్ర జాతియే మూఢవిశ్వాస బద్ధము కాదు. ఇతర ప్రాంతములలో అటు ఆచార వ్యామోహమో, ఇటు సంస్కారవ్యామోహమో ఉప్పు తిల్లవచ్చునుగాని మహారాష్ట్రులు కుదురుపాటు గల వారు. తమ సంఘ వ్యవస్థను విడనాడుకొనరు. కాని, కాలానుసారముగా సదుపాయము చేసి కొనగలరు. ఆ జాతి గుణమే తిలక్ గారికిని గలదు. ఇదిగాక రాజకీయ పరిస్థితులంబట్టిగూడ వారు చక్కగా నాలోచించిరి. సంఘ వ్యవస్థలో మారుబాట్ల నభిమానించు సంస్కారో

ద్యమమును రాజకీయోద్యమముతో జోడించిన యెడల ప్రజాసామాన్యమునకు రాజకీయములకు సంబంధము సన్నగిల్లవచ్చును. ఒక్కొక్క మారుబాటులం గూర్చి అనేక కక్ష లేర్పడవచ్చును. ఈ కక్షలతో రాజకీయోద్యమము ఏకముఖముగా నడచుటకు వలనుపడక భిన్నభిన్నముగా వచ్చును. దేశము స్వతంత్రమైన పిదప, కాలానుగుణ్యముగా సంస్కారమును నిర్దేశింపగల ప్రజాపరిషత్తు యేర్పడినవెనుక, ప్రజాభీష్టము నరసి సంస్కారములను నిర్వచించి, నిర్వహింపవలసినదేగాని ముందుగా నట్టిపనికి దొరకొనుట తగదని ఆత డెంచెను. రాజకీయోద్యమము ప్రధానమని, దేశస్వాతంత్ర్యసిద్ధి పరమాశయమని, తక్కిననెల్ల వెనుక కొదిగి యుండవచ్చునని నాతని అభిప్రాయము. వారి జీవితపంథ అట్టిది. దేశమునకును ఆ పంథయే సరియని వారి భావము. 'ముందు స్వాతంత్ర్యమురావలె, జాతిజీవనమునకు మనము కర్తవ్యముకావలె, అంతవఱకు సంఘవ్యవహారము లందు వాదప్రతివాదము లెందుకు? కల హావకాశము లేక సర్వ సమ్మతమైన మాడ్చులతో సదుపాయముగా సాగిపోవలయును' — అని వారి తాత్పర్యము. ఇది ఒప్పో, తప్పో తీలక్ గారి ప్రకృతిని బట్టి దేశ ప్రకృతిని బట్టి వేరు

మార్గములేదు.

కావున తిలక్ యావజ్జీవితము రాజకీయములందు కల్లోలకారకుడుగా, స్వదేశీ ఉద్యమకాలమున అతివాద పక్ష నాయకుడుగా నేర్పడుటలో గల రహస్య మరసినచో, వారు సూక్ష్మబుద్ధితో యోచించి ముఖ్యవసర మేదియో నిశ్చయించి, దాని సాధించుటకై న మార్గమును జంకు కొంకులేక అనుసరించినవారే గాని యెట్టి విపరీతవాదులు గారని తేటపడగలదు. రాజకీయవాదులందు రెండు తరహాలు గలవు. ఒక తరహావారు ముఖ్య సూత్రములను మహావసరములను కడకొత్తి, స్వల్ప స్వల్పతరాంశములందు నిమగ్నులై పోదురు. మఱొక తరహావారా చిదుగుల జోలికిపోక ముఖ్యసూత్రములందే మనసు నుంచి, వానికి సంబంధపడినంత వఱకే సూక్ష్మాంశముల నిచారింతురు. ఒకరిది గహనమార్గము. దైవ వశాత్తు వెలివడ వలసినదేగాని, లేనియెడల చెట్లచుట్టు ప్రదక్షిణములతో సరిపోవును. మఱొకరిది కొండకొమ్మన నిలిచి పరిసరారణ్య సమీక్ష. ఎన్నివంకలు తిరిగినను గమ్యస్థానమునకు పోవుమార్గ మేదో దాని ననుసరించి యుండును. తొలివారు తమకాలములో 'తాము రాజకార్య ధురంధరులము' అనుకొందురు. మలివారినే

భావికాలములో ప్రజలు రాజకీయవేత్తలుగా, దేశీయ నాయకులుగా పూజింతురు. రాజకీయములందు మహానుభావులు ఈ తెగవారు. తిలక్ ఈ గణములోని వాడు.

భారత దేశమున రాజకీయ వేత్తలు పరిపాలకులు గాకపోవుట చేత, కార్యబుద్ధి కన్న గ్రంథబుద్ధి మెండు కొన్నది. తిలకు గారిది గ్రంథబుద్ధికాదు. ఉన్న పరిస్థితులను గమనించి, అనువైన మార్గము నంటి ముందుకు సాగుట వారిపని. అంగ్ల దేశమున మాగ్నకాట్రా మొదలు కొని యేడువంద లేండ్లుగా జరిగిన రాజకీయ పరిణామము నొక మహాదర్శముగా గొని నేటి భారత పరిస్థితుల దిద్దుకొనుట గాని, స్వాతంత్ర్యమున కేదో క్రమక్రమాభివృద్ధిని సిద్ధాంతము చేసికొనుట గాని, చిన్నవో పెద్దవో ప్రజల కష్టములను పురస్కరించు కొని అధికారుల అజ్ఞానారీధి కారమును తమ ఉపన్యాసముల వెలుగుచేత పాఠద్రోలుట గాని, తీర్మాన పరంపరలతో తృప్తి పడుట గాని,—యివి తిలకు తత్త్వమునకు సరిపడునవి గావు. ౧౯౦౫ వఱకు కాంగ్రెసు ధోరణి పై జెప్పిన తీరు న నడచినది. కాంగ్రెసు ఉద్యమము నొక జాతీయావేశముగా సరితీర్చ వలయు నని తిలక్ సంకల్పము. కాంగ్రెసు చేయని పనిని, తాను స్వతంత్రముగా తన ప్రాంతములో

నొక సమూహమునకు నాయకుడై నిర్వహింప గలిగినాడు. ప్రకృత పరిస్థితులలో భారత దేశమున కుండదగిన దొకటే లక్ష్యము. ఇంగ్లీషు వారి దైన పరాయి ప్రభుత్వముగాక, భారతీయుల దైన జాతీయ ప్రభుత్వ మేర్పడుట. అంతేగాని తర్కోప తర్కముల వలన క్రమశః ఈ పరిపాలనా యంత్రమునే యేదో సంస్కారము చేసి, చెడ్డదానిని మంచి దానినిగా, నలుపును పిలుపుగా చేయబూనుట కాదు— పరతంత్రమైన దేశము క్రమాభివృద్ధిచేత స్వతంత్రసిద్ధి గాంచదు. స్వాతంత్ర్య సిద్ధిచేత సత్వరాభివృద్ధి గాంచును. స్వాతంత్ర్య సిద్ధికి మార్గము జాతీయ భావమును పెచ్చుగొట్టుట. ఆ మహావేశము వలన సంకల్ప బలము చేకూర్చుట, ఆసంకల్ప బలమువలన నైతికస్థములైన సహింసగల ధైర్య స్థైర్యములను ప్రజాసామాన్యమునకు అలవడ జేయుట. వీనిని గ్రహించియే తిలక్ రాజకీయ నాయకుడుగా ధర్మము నిర్వర్తించినాడు.

అందువలననే రాజకీయములందు తిలక్ ప్రథమ దశయంతయు మహారాష్ట్రమున జాతీయోద్రేకమును ప్రజ్వలింప జేయుటతో గడచిపోయినది. అందువలననే, స్వదేశీ ఆందోళన బయలుదేరి భారత దేశమందంతటను ఈ జాతీయోద్రేకమును పెంపుసేయు నవ

కాశము లభించి నపుడు వారు ముందుకువచ్చి నిలబడిరి. వారి సౌశీల్యము సహనము త్యాగము దేశ మె టి గి యున్నదిగాన ఈ నూతనోద్యమమునకు వారిని నాయకునిగా వర్తించినది. బెంగాలులో పుట్టిన అందోళనం బట్టి, కార్యమార్గములుగా నాలుగింటిని - స్వరాజ్యము, స్వదేశ వస్త్రభిమానము, జాతీయవిద్య, పరవస్తు బహిష్కారము అనువానిని - తిలక్ గారు గట్టిగా చేపట్టిరి. వీనిని దేశీయ కార్యక్రమముగా నేర్పరించిరి. అనుత్సాహముతో సావకాశముగా నిస్సారమైన తీర్మానములు చేసికొనుట కలవాటుపడియుండిన కాంగ్రెస్ మహాసభ కలకత్తాలో సమావేశమైనపుడు పై కార్యక్రమమును ఆ సభ సైతము ఆమోదించి తీర్మానించునట్లు తిలక్ గారు చేయగలిగిరి. దీనితో కాంగ్రెస్ నందు కలిగిన కలవరము మనమందర మెఱిగినదే. తాగేలునడక నడచుచున్న కాంగ్రెస్ ను ఊపి విడిచినగాని, దానికి వలసిన చైతన్యము గలుగ దని తిలక్ గారికి యెలియును. కాంగ్రెస్ సంస్థ జాతీయోద్యమముగా మారుట, కిది మొదటిమెట్టు.

స్వరాజ్యమనుటతో ఒక దృఢలక్ష్యము జాతికి దృష్టము కాగలదు. ఎంతవరకైన, ఏ రూపమున నైన

స్వపరిపాలన యన్నది తక్కినమాధ్వుల నన్నింటిని లో
గట్టుకొనును. ఎక్కడనో, ఎప్పుడో అన్నదానికి ఇప్పుడు
నడుముకట్టి త్యాగముచేయుటకు జనులు ముందుకురాదు.
ఆశకు అందుచు, ఇదిగో మహాప్రయత్నము చేసితిమేని
సిద్ధింపగల దని నమ్మకము పుట్టించుచు, కనుచూపు
మేరలో లక్ష్యము సన్నిహితముగా నుండవలెను.
జాతీయ విద్య యనగా వారియుద్దేశ్యములో, యువజన
మును జాతీయ భావపూరితులనుగా జేసి, స్వాతంత్ర్యము
సత్వరముగా సిద్ధింపనిచో, దానినిసాధించు యోధులు
గాను, శీఘ్రమేసిద్ధించినచో దానిని నిర్వహించు స్వతంత్ర
పౌర సమాజముగాను తీర్చవలయు ననుట. స్వదేశీ
యన్న సూత్రముతో జాతీయ సంకల్పము ప్రజల మన
స్సులో గట్టివడి నిత్యాచరణమున నిత్యజీవనమున త్యాగ
బుద్ధిగా ప్రకాశించుట. పరవస్తు బహిష్కారము అను
టలో, అధికారులకు ప్రజానీకమునకు గల సంఘర్షణ
కొక రూపమేర్పడి ప్రజలకొక కార్యసాధన లభించుట.
తిలక్ కర్తయోగి, కార్యచిత్తుడు. కాస్తన జాతి హృద
యము శిక్షింపొంది శక్తివంతమగుటకు కష్టములు సహింప
గల్గుటకు క్రియారూప ముండవలెను గాని మంచి భావ
ములు చక్కని ఉపన్యాసములు చాలవని అతడెఱు

గును. తదేకదీప్తితో చతుర్విధమైన పై కార్యక్రమమును నెరవేర్చుటకు కాంగ్రెస్ సంస్థవలన స్థిరమైన ఆమోదముపొంది యుండుట అవసర మని గుర్తించియే తిలక్ పట్టుపట్టి యథాస్థితముగా ఆ కార్యక్రమమును కలకత్తాసభలో కోరియుండిరి.

అయినను, కార్యవాది గావున ముఖ్యసూత్రములకు లోపము లేకుండ, నమ యాసమయములం బట్టి పేరు పద్ధతి, ముందు వెనుక, నీటి విషయములలో నితరులతో కలసి మధ్యమార్గమున కొడంబడు వాడు. ౧౯౦౫ మొదలు ౧౯౧౦ వఱకు సాగిన స్వదేశీ ఉద్యమము నాయకులు, — మన కృషి యీ దేశము లోనే జరుగవలెను, ఇచ్చట జాతీయ ప్రభోధమేర్పడ వలెను, ఇంగ్లాండులో మనల నెవ్వరు మన్నన చేయరు, భారతీయులందరు నేక గ్రీవముగా స్వాతంత్ర్యమును సంకల్పించి కార్యోన్ముఖులై యున్నారని యేర్పడు వరకు ఇంగ్లాండు చెవికి మనమాట యెక్కడు, — అని ఘోషించుచుండినారు. యుద్ధకాలమున నేర్పడ్డ హోమ్ రూల్ పార్టీ నాయకులు - ఇంగ్లాండులోనే తీవ్రప్రచారము చేయవలెను, మనలక్ష్యమును కొంత కొంత ఇంగ్లీషువారు న్యాయమని గుర్తించి యున్నారు, గాని తగినంత

వారికి తెలియజెప్ప వలెను, ఇంగ్లాండులో ఒక రాజకీయ కక్ష. మనకు సహాయము చేయుటకు సిద్ధముగా నున్నది, అక్కడ పని ఫలించును అని చెప్పుచున్నారు. ముందటి వారు స్వరాజ్యమే గాని అంతకు తక్కువ పనికిరాదని చాటి యున్నారు. ఇప్పటివారు ప్రజాధికార సూత్రముల గుర్తించినచో, స్వరాజ్యసిద్ధి దరిదాపులో నున్నచో, స్వపరిపాలనము అర్థాంశమైనను స్వీకరింప నిశ్చయించి యున్నారు. చివరకు విజయమును నాధించుటకు, సత్వరముగా లక్ష్యమును చేరుటకు అనువైన మార్గమునే సమర మందుగాని రాజకీయమందుగాని వివేకియగు నాయకుడు స్వీకరించును. తాత్కాలికముగా లాభించు నట్లు కన్నడి, విజయ ప్రాంతిని గొల్పు షోడువుల ననుసరింపడు. సర్వమో, శూన్యమో దక్క అరగొరలు పని కిరా వనువారు కేవలము ఆదర్శవ్యామోహితులు. అట్టివారు నిరుపయోగులని చెప్పుచు, కాని తిలక్ గారి కట్టి వ్యామోహము లేదు. ఏది ముఖ్యమో, దానిని నాధించుటకు సరియైన దానియేదో వానిని నిశ్చయించి దృఢసంకల్పముతో ఆ మార్గమున కృషి సల్పుటయే ఆయన జీవిత పరమార్థము. వక్రమార్గములు గాని ఆకాశమార్గములు గాని వారికి పనికిరావు. వారిది కర్త

యోగి దైన ఋజుమార్గము.

తిలక్ గారి యీ యుపన్యాస సంపుటిలో స్వదేశీ ఉద్యమము హోమ్ రూల్ ఉద్యమము రెంటికి సంబంధించిన ఉపన్యాసములు, రచనలు గలవు. ఇప్పుడు దేశమున నున్న రాజకీయ పరిజ్ఞానమునకు, ఉత్సాహమునకు వారే కర్తలు. తిలక్ గారి హృదయము, వారివాణి, వారి కార్యక్రమము ప్రస్ఫుటముగా నిందు గోచరించుచున్నవి. మహావక్తల గుణవిశేషములు తిలక్ గారిలో లేవు. కాని భావ పటిమ, శీలమహిమ - వీనివలన తిలక్ గారు మంచివక్తగా రాణించినాడు. ఇంగ్లీషులో కన్న మహారాష్ట్రములో వారి వాణి భాసించినది. ప్రజలకు ఉత్తేజము కలిగించు సూటిమాటలు, తగిన ఉదాహరణములు, స్వభాషలో సులభముగా దొర్లుచుండును. ఏ భాషలో చెప్పినను భావభోరణి ఒకటియే, శక్తియేకమే - ఆయన శుద్ధాత్ముడు, మహామతి. అట్టివారినోట నెల్వడు మాటలలో వృథాడంబరము లేదు. అనుకొన్నది తిన్నగా శ్రోతల మనస్సులలోనికి దించి వేయును. ఉడు కారకముందే సమైక్యపోటులవలె వారి మిత భాషణములు ప్రజాహృదయమును సాగకొట్టును. వారి జీవితమును, వారి లక్ష్యములను, వారి కృషిని

మనసునం దుంచుకొని వారి యుపన్యాసములను చదువవలెను. అందుచేతనే ముఖ్యాంశములను నేను సూచించితిని. అవి ప్రజలకు తెలియనివి గావు. తెలిసియున్నను ముఖ్యమైన సంగతులను పునఃపునః చెప్పటలో ప్రయోజనమున్నది.

వారి జీవితమును గుణగణములను తలపోసినపుడు రెండు విషయములు, ముఖ్యముగా దేశోపకారకములు, గమనింపదగి యున్నవి. భారత రాజకీయ జీవనమున ఆ రెండును చాలకాలముగా కొరవడి యుండుటయే గాక యిప్పటికిని తగినంత యేర్పడి యుండలేదు. అందువలన దేశమునకు తిలక్ గారి యీ గుణద్వయము ముఖ్యముగా లక్ష్యంపదగినది. మొదటిది కార్యోన్ముఖమైన దృఢసంకల్పము. కోరికకు సంకల్పమునకు చాల యెడ మున్నది. కోరిక, ఉత్సాహము, ఉద్వేగము - వీనివలన కార్యము సిద్ధింపదు. సామాన్యుల మనోరథములు మనస్సునందే మాసిపోవును. లేదా చప్పిడిగా 'నేదో మేమును యీ షష్టాత్తము చేసినాముగదా' యన్న అల్పసంతోషముతో నాగిపోవును. మహానీయుని దృఢసంకల్పము మహామేరువును కడలింపగలదు. తిలక్ గారి రెండవ గుణము త్యాగశక్తి. అచంచలమైన ధైర్యముతో

నెట్టి కష్టమునైనను సహించి ఏమియు జరుగనట్లు ఎప్పటి వలె తన కార్యక్రమమును నిర్వర్తించు శాంతిస్థైర్యములు, ఆ త్యాగశక్తికి మూలము. ఏదో ఉద్దేశముతో ఏమో చేయుటగాదు త్యాగము. భారతదేశ ప్రముఖ నాయకులలో వారితో సమానముగా బాధలకోర్చిన వారు లేరు. ఆ బాధ లన్నింటిని అంత సహజముగా అంత నిర్లిప్తులుగా సహించినవారు లేనేలేరు.

తిలక్ గారి జీవితకృషిలో ప్రథమభాగము ఫలించినది. రెండు సదవకాశములు వారికి సహాయ భూతమైనవి. స్వదేశీ ఆందోళన దేశవ్యాప్తమై, ప్రజాస్వాదయమును సారవంతముచేసి దేశలక్ష్మిమునకు నామరూపములు స్థిరముగా నేర్పరచినది. అరువదేండ్లు పట్టుపని ఆరేండ్లలో జరిగినది. దీనికి తోడు బిసెంటు మ్మి గారి అద్భుతప్రచారము రెండవ యవకాశము. ఆమె ప్రతిభ నిరుపమానము, ఉత్సాహము దేదీప్యమానము, శక్తి అవిరామము. ఆమె దేశము యొక్క పరమలక్ష్మ్యమును ఆచరణరంగములోనికి మనోవేగముతో నాకర్షించినది. ఇప్పటి హోమ్ రూల్ ఉద్యమమునకు ముమ్మారుద్ధులైన తిలక్, బిసెంట్, గాంధీ గార్ల అధ్వర్యము విజయ సూచకము.

తిలక్ గారి జీవితాశయమును దేశీయు లందఱు
దేశాశయముగా గ్రహించినారు. ఏ తత్ సిద్ధియే తమ
యుద్యమమున కేక లక్ష్యముగా కార్యో స్తుఖులైనారు.
భారత దేశ పరిపాలనాభివృద్ధికి అవధి ప్రజాపాలన మని
ఇంగ్లీషు దేశము, ఇండియా ప్రభుత్వము అంగీకరించినవి.
ఇంగ్లాండులో మున్ముందు అధికారమును చూరగొనగల
ఒక రాజకీయకక్ష భారత స్వరాజ్యసిద్ధి నామోదించినది.
ఈ దేశములో కొద్దిమంది మాత్రము ఇప్పటికి రా గల
స్వల్పలాభముల నాకాంక్షించుచు తక్కిన దెల్ల దూర
లక్ష్యముగా, ఎప్పటికో, ఏమో అన్నదృష్టితో నున్నారు.
వారు పోగా అన్నిరాష్ట్రములందు, అన్ని కులములందు
సమస్త జనము స్వరాజ్యము సన్నిహి తాశయముగా
స్వీకరించినారు. తిలక్ గారి ముఖ్యసూత్రములు అంగీకృత
మైనవి. మొదట ఎంతో శ్రమించిగాని వారు దేశము
నకు నచ్చజెప్పలేని వైన మహాశయములు ఇప్పుడు
సర్వసాధారణము అన్న దశలోనికి వచ్చినవి. ఎంత
తొందరలోనిక దేశాశయము ఫలించు నన్నదే మిగులు.
శేషించిన ఆయాశతో తిలక్ అఖిలభారత నాయక
మణియై దీపించు చున్నాడు. అది నెరవేరుటతో తిలక్
జీవితము పూర్తిగా ఫలప్రద మగును. అంతవఱకు వారికి

విరామములేదు. ఒడలిలో ప్రాణమున్నవఱకు వారి సర్వ శక్తులు అందుకే వినియుక్త మగుచుండును. వయస్సు పై కొన్నది. పాటవము సడలుచున్నది. కాని అంతస్సు ముదియ జాలదు. నదీప్రవాహము సాగరము చేరువఱకు ఎన్నిపాయలైనను, ఎంత కృశించినను ఆగిపో నేరదు. భారతదేశము విశ్వమున కుపకారిగా, స్వతంత్రగా, పునర్విభాసిగా నేర్పడు సుముహూర్తము అత్యంతము చేరువనే యున్నదో, ఇంకను కొంత విలంబ మున్నదో యెఱుగము. కాని సిద్ధి నిశ్చయము. భారతదేశ నిర్మాతగా తీలక్ గారి స్థానమును సునిశ్చితము. విక్లిప్త కాలములో భారతదేశమునకు ఉద్ధారకులైన అయి దారుగురు మహాపురుషులలో బాలగంగాధరతీలక్ అ నుత్తముడు. భారతీయులకు గర్వకారణము. కలకాలము వారినామము స్మరణీయము. *

౧౯౧౮

* తీలక్ గారి 'రచనలు, ఉపన్యాసములు' అను గ్రంథమునకు శ్రీ అరవిందులు రచించిన ఉపోద్ఘాతము.

స్వామి దయానంద్

నేటి భారత పునర్వికాసమును భావిప్రజానీకము తలపోయునపుడు, తత్కర్తలుగా వారికి తోచు మహాపురుషులలో ఒక మహనీయుడు ప్రత్యేకముగా ప్రకాశింపగలడు. అతని శ్రేణి ప్రత్యేకమైనది. అతని కార్యధోరణి అనన్యమైనది. శిఖరముల పొడవు లింత లంతలై, తరుగుల్లు లతాపరిశోభితమై, దర్శనీయమైన యొకానొక పర్వతపంక్తిలో పెద్దతడవు నడిచినంతట, ప్రత్యేకముగా వేటుపడి పటిష్ఠమై, పార్శ్వముల నిరాచ్ఛాదితమై, కేవలము కొమ్మకొన నొక్కచెట్టు చదలంటనై సారోదకంబులు కోనలోనికి గ్రుమ్మరించు నిర్ఘరంబుతోటి శుభ్రవర్ణమైన నిట్రాతికొండ యొకటి కంటి కగపడినట్లు ఆ మహనీయమూర్తి నామనస్సునకు గోచరించు చున్నాడు. ఆయనయే దయానందస్వామి. నవజీవనదాత, పునర్నిర్మాతయైన యీ తేజస్వి జన్మస్థానము కథియవాడ. ఆ సీమ విలక్షణములు నిసర్గ గుణములు

అతనిలో అంతర్భూతమైనవి. అచటి గిర్నారు కొండల నిండాద దండితనము, అచటి తీరభూములపై నుద్వ గ్రక్కు పశ్చిమాంబుధి ఘోషణగాంభీర్యము, అచటి జనముల శారీర మనస్సౌస్థవము, శుభ్రలక్షణమై ఆదిశక్తిసంపన్నమై తీర్చినచో అశ్చ్యుతమముగా తీరున దైన వారిప్రకృతి — యివన్నియు కొంత కొంత ఆ మహానుభావు నావేశించి యున్నవి.

ఇతని స్వరూప స్వభావములను నేను నిర్వర్ణించు కొనునపుడు, తత్త్వల్యులైన సమకాలిక పురుషులనుండి వీరిని వేఱుపఱచు గొప్పలక్షణములు రెండు మున్నగు స్ఫురించుచున్నవి. నేటి భారతమునకు కర్తలైన మహా పురుషులు తమ అంతస్సును జాతిమనస్తత్వముతో సన్నిభితముగావించి యేకీభూతమైనారు. భావి కాలమున రూపనామములతో జన్మదాల్చు వలసియున్నదై యిప్పుడు ఆర్ద్రము అపరిస్ఫుటమునై యున్న జాతి తత్త్వముతో తాము అధ్యాత్మిక సమీకరణ మొంది నారు. లోలోపల జాతికి ఒక కదలికను, ఒక పొంగును గలిగించు నిగూఢశక్తిగా వారు విలీనమైనారు. భరతాత్మలో వారు మహనీయులుగా మహాత్కారణులుగా చిరంజీవులైనారు. వారు మనలో నేయున్నారు. వారు

లేనిదే మన మిప్పుడున్నట్లుండు వారము గాము. కాని వారిలో నే యొక్కరింగూర్చిగూడ, 'అతడు నిర్దేశించినది ఇది, అతని తత్త్వమిందులో రూపుదాల్చినది' అని మనము చెప్పజాలము.

ఈ శ్రేణికి మేలుబంతి మహాదేవ గోవిందరెనడే. అతివిస్తృతి బహు వ్యాప్తి గల జీవ పరిణామదశలో ఇట్టివారవసరము. ఆర్థికవేత్త, సంస్కర్త, దేశారాధకుడు నైన యీ మహారాష్ట్రుని మన మింతగా గొనియాడుటకు 'ఇతడు చేసిన ఘన కార్యమేమి' అని పరదేశీయులెవడైన ప్రశ్నవేసినచో ప్రత్యుత్తర మిచ్చుట కొంత కష్టమే. వారి శక్తిచే నుద్బోధితులై వారి భావముచే నుజ్జీవితులై నవభారతమును సేవించుచున్న పలువురు సుప్రసిద్ధ నాయకులను మనము చూపి, 'యిది రెనడే చేసిన మహాపకారము' అనవలసి యుండును. ఉపరి, యిట్లుడుగ వలసియుండును - 'రెనడే లేకున్నచో మహారాష్ట్రము ఈరూపున నుండునా? మహారాష్ట్రము వినా భారతదేశము ఎట్లుండి యుండును' అని. 'రెనడే కన్న పరిస్ఫుటముగా తమప్రభావమును కార్యధోరణిలో వెల్లార్చిన వారింగూర్చి గూడ ప్రధానముగా నాకు ఈ భావనయే రూఢమై యున్నది..

వివేకానందుని చూడుడు. ఆత్మశక్తి మూర్తీభవించిన వాడు, మానవ మండలిలో సింహము వంటివాడు. కాని అతనిదిగా మనకు మిగిలియున్న కార్యసిద్ధి అతని శక్తి సామర్థ్యములకు చాలినంతది గాదు. ఇప్పటికిని అతని ప్రభావము పనిచేయుచునే యున్నది. ఎట్లో, ఎటనో, మన మెఱుగకయే, విస్తారముగా, విచిత్రముగా, లోలోపల భరతాత్మలోనుబుకు నొకవెల్లిగా నది కదల బాటుచునేయున్నది. 'ఇదిగో వివేకానండుడు దేశ మాత హృదయమం దున్నాడు. తత్సంతానము, నంతయు నావేశించియే యున్నాడు' అని మనము అనుకొనగల్గుచున్నాము. ఆ మహాపురుషులందఱు అట్టివారే. వారు తమ కార్యకలాపమునకన్న కడునధికులు. వారి ప్రభావము ఆకారరహితమై అతిశయ వ్యాప్తిగలదై యున్నది. కావున తత్సంబంధమైన కార్యరూపములో నది నిర్బంధింపబడియున్నది గాదు.

దయానందుని మూర్గ మట్టిదిగాదు. అనిర్దిష్టమైన వస్తుత్త్వములో వినిగూఢముగా నతడు లీనమైన వాడుగాడు. తన మూర్తిని తాను కంచుపోత పోసినట్లు జనములందును, సంస్థలందును స్పష్టముగా ముద్రించుకొన్నాడు. అతని కార్యజాలము సర్వము అతని యాధ్యా

త్తిక శరీరమునకు కన్న సంతానము. వానికి రూప నామము లున్నవి. శక్తి దార్ఢ్యత లున్నవి. జీవోపేతము లైనవి. తత్కర్తవలెనే రూపు గొనియున్నవి. తా నేపని తీర్చుట కవతరించినది స్పష్టముగా నెఱిగినవా డతడు. దానిని తదేక దీక్షతో నిర్వర్తించిన వాడతడు.

దివ్యదృష్టితో నాతడు వలయు వస్తువులను కూర్చుకొని, విధుల నేర్పరించుకొని, జన్మ సిద్ధమైన కర్మ కా శలముతో కృషిచేసి కార్యసిద్ధి బడసిన వాడు. భగవంతుని కర్తాగారమున కార్యారంభుడైన యీశక్తి మంతుని గూర్చి తలపోసినపు డెల్ల— పోరాటము, పరిశ్రమము, విక్రమము, విజయము— యివియే మనస్సున చిత్ర పరంపరగా నిండుకొనును. భగవత్సృష్టిలో నిత డొకయోధాగ్రేసరుడు, దివ్యతేజస్సును విస్తరింపజేయు వీరపురుషుడు, మానవులను సంస్థలను చక్కదీర్చు శిల్పిగ్రణి, ఆధ్యాత్మికమార్గమున నడ్డువచ్చు భౌతికాంత రాయము లన్నిటి నతిక్రమించు మహాజేత - అని ఆ మహనీయుని గూర్చి అనుకొనుచుందును. ఆధ్యాత్మిక కార్యకౌశలమిట్లు మూర్తిభవించె ననితోచును. పరస్పర విరుద్ధములుగా సామాన్యదృష్టికి తోచునవి - ఆధ్యాత్మికత, కార్యకుశలత - యివిరెండును ఏకమగుట యేదో

అదే దయానందస్వరూపము.

ఆయన కార్యరూప మట్లుండగా ఈ తత్త్వముతో ఈ లక్ష్యముతో నతడు పరిశ్రమించుట చేతనే భారతనిర్మాతలలో నాతనికి ప్రత్యేకస్థానము స్థిరపడినది. జాతి గుణమునకు ప్రాక్తనమైన ఆర్య లక్షణము నొకదానిని మరల చేకూర్చిన వాడతడు - అతని విశిష్టతలో రెండవ యంశ మీ ఆర్య విలక్షణత. ఇదియే తొలిదానికిని మూలాధారము. మనము నిర్దిష్ట లక్షణములతో స్థిర స్వరూపముతో జీవించు వారము కాము. బహుశ భావ ప్రవాహము లో తేలిపోవు చుండుము. ఆ భావ బాహుళ్యము మనలో చేరి మన మనశ్శకలములకు శతధారూప మిచ్చుచుండును. ఒక విధమైన కార్యారంభము తత్ఫలితముగా జరుగు చుండును. కాని అంత స్పంతయు మారదు, చేయు కార్యము అంతస్సన కంతకు జెందదు. అంతస్సులో కడుగు గట్టని దంతయు మరల భావ ప్రవాహములో కొట్టుకొని పోవుచుండును. మన జీవన ప్రకారములు అవినిశ్చితములు. సందర్భానుసారముగా వ్యాకోచ సంకోచములతో సాగిపోవుచుండును. ఇదిగో నిబ్బరముతో నెదు రీదు చున్నామని యుబ్బినపుడును నిజముగా స్థిరబుద్ధులముగాక నిమిత్త

ప్రయోజన పరులమే యగు చున్నాము. దయానందుడు తన్ను జోచ్చిన భావవాహిని నంతయు తాను గ్రహించి, తనలోనే యిముడ్చుకొని, ధర్మముగా తనకు దృష్టమైన రీతిని, దానికి తనలో రూపమేర్పరచి స్వాద్విష్టమైన ధర్మరూపములందు బహిః ప్రపంచమున వెల్వరింపజేసినాడు. అతని యత్యుద్ధతిగా తోచునదెల్ల తత్స్వరూప నిర్ణయ సారమేగాని వేఱుగాదు.

ప్రకృతికి హస్తగతుడగుటగాక ప్రకృతిని హస్తగత మొనర్చుకొని సృష్టికార్యము నిర్వహింపగల యధికారము తనకున్నదని ఋజువుచేసి కొన్నాడు. పురుషకారము కార్యధోరణి చాలినంతలేని మనల నిప్పటికిని అతనియాత్మ ఇట్లుద్బోధించుచునే యున్నది: 'భరతపుత్రా, అపర్యాప్తముగా నుండిపోవుట, అవినిశ్చితముగా నెదుగుచుండుట, వీనితో తనివొండకు, నీ వెట్టివాడవై యుండవలెనని భగవద్విచ్చయోగ్రహింపుము. భగవత్ప్రబోధము ననుసరించి నీ వేమిగా వృద్ధిపొందవలయునో నిర్ణయింపుము. నిర్ణయించి, మఱి దానిని నీలో నీవు చెక్కి సాధింపుము. సృష్టిలో చెక్కి సాధింపుము. అంతర్ముఖుడవేకాక బహిర్ముఖుడవు కమ్ము. కేవలాత్మవే గాదు జీవధారివి నీవు. భగవంతుని

సేవింపుము. ప్రకృతిచే సేవగొనుము' -- ఈ యుద్బోధ కాలడే లక్ష్యభూతము. అతని కంఠస్సులో దైవము, కన్నులలో దివ్యదర్శనము, చేతులలో మహాశక్తి - తాను దృష్టించినరీతిని జీవరాశిని చెండి చెక్కి తీర్చ గలశక్తి - సమగ్రముగా నుండెను. కొండ బండల చెండి మూర్తులు తీర్చినట్లు కొండ వంటి యా దండి మానవుడు వస్తురూప కల్పనముగావించినాడు.

దయానందస్వామి జీవితములో ప్రతి ఘట్టమునకు అతని ఆధ్యాత్మిక కార్యావేశము మిన్నంటియుండును. అప్రయత్నోపలబ్ధములైన శక్తినిశ్చయము లాతని సర్వ కార్యములపై నచ్చుగ్రుద్దినట్లు వెలయుచున్నవి. భారత జాతి పునర్జన్మ కాలడు బీజగ్రహణ మెట గావించెనో చూడుడు. భారత జాతి జన్మారంభ వేశ వికసిల్లిన పద్మకోశము భారత ధర్మ మూలాధారము వైపు చక్కగా దృష్టిబఱపినాడు. ఇది యేమి దివ్యదృష్టి! ఎంతటి ధీసాహసము! వేదము నతడు చేపట్టినాడు. అజ్ఞాన విలసితమైన వ్యాఖ్యానాదులచే రూపముచెడి, అనుద్బుద్ధుల యపోహలతో ఆదిమవాసుల వాగ్ధోరణిగా న్యూన మొనరింప బడియున్న వేదమాతృక యొక్క యథార్థ మూల్యమును గ్రహించి, ఈ జాతిని, ఈ దేశ

మును తీర్చిన మన పూర్వముల శక్తి మహిమల పరమాలయముగా, దివ్యజ్ఞానము దివ్యారాధనము దివ్యచరణము నిరూపించు పరమ గ్రంథముగా, నాతడు మనకు ప్రకాశ మొనరించినాడు. దయానందులు స్వతంత్రించి వ్రాసిన వేదభాష్యము సరియని అందఱు నంగీకరింతురో లేదో నే నెఱుగను. అగాధము పరమాద్భుతము నైన వేదము యొక్క అర్థరీతులు కొన్ని కొన్ని వేఱుమార్గముల నిరూపించు ప్రయత్నముల కవకాశము కలదనియే నాయభిప్రాయము. కాని అదంతముఖ్యముగాదు. దయానందుడు వేదమును స్వీకరించుట యన్నదే ముఖ్యము. వేద మనగా భరతభూమికి కులపర్వతము. దానిని చేపట్టి దాని నాభారముచేసి జాతి విద్య, జాతి పౌరుషము, జాతి తత్త్వము నిర్మింపబూనుట యన్నదే ముఖ్యము.

రామ మోహనరాయలు బంగళమును ఊగించినాడు. నదీతీరమున కేదారోస్త్రాంతమున ఆదగొని మైమఱచిన వంగజాతిని లేవగొట్టినాడు. కాని అతడు ఉపనిషత్తులతో ఆగినాడు. దయానందుడు అంతటితో నిలువక మనజాతికి మూల బీజమైన వేదమునే లక్షించినాడు. జాతిహృదయ మతనిలో స్పందించినది. దాని నతడు

తేజోవంతము చేసినాడు. కావుననే అతని నిర్వాహము లెంత సంప్రదానికాతిక్రమణ చేసినను వస్తుతః జాతీయములే యై యున్నవి.

జాతీయమైన మనుగడ యనగా వ్రాస్తూన్నది నిలిచి యుండుట గాదు. శక్తి సహితమైన ప్రాచీనవస్తువు నొక దానిని చేపట్టి నేటి జీవిత వాహినిలోనికి దానిని విసరి నప్పుడే నూతన నిర్మాణమునకు వలయు కదలిక, చైతన్యము పుట్టును. పూర్వయుగశక్తితో ఈ కాలపు కరువున కాతడు ప్రాణము వోసినాడు. ఆదికాలసిద్ధమై మూలవస్తువునకు చేరుపై, తొలియుబుకు సంగల యుత్సాహము, కల్పిమై సనాతనమైన దేది గలదో అదియే జాతీయైక్య పునరుజ్జీవనమున కాధారము కాగలదు.

దయానందుని జీవితమునందును, చేతలందును అస్పృష్టత, అనుభూనము, అన్వేషము నన్నవి యుండవు. అతనికిగల నిర్మలపరిజ్ఞానము, ఆర్జవము, శ్రీకరణశుద్ధి - వీనివలన నన్నికార్యములు వానియంతట నవి స్పష్ట రూపములతో నేర్పడిపోవును. విస్పృష్టమైన మనోనిర్ణయము, పరిపూర్ణమైన సత్యపాలనము, స్వపరనిర్వంచనము, విధివస్తునిర్ణయమున నిష్పక్షపాతము — ఇవి

దుర్బల తత్త్వలైన మానవులలో లభించు టరిది. ఆర్య మతానుయాయీ విజయమునకు, పై లక్షణములే కీలకము. గుప్తము చేరి ధైర్యవిశ్వాసములతో స్పష్టముగా తలుపుగొట్టు వానికి ప్రకృతి తప్పక నెంటనే గడియతీసి ప్రవేశ మిచ్చును. గురువు గారి యీ గొప్పగుణము తచ్చిష్యుల నావేశించి యుండుట సంతోషింపదగినది. ఒకఁని న్యాయమని, అవసరమని తోచినపుడు, జంతు కొంకు లేక ఆపని నెఱవేర్చుటకు నడుముకట్టిన సంఘ మొకటి యీ దేశమున నిపు షేర్పడియున్న దనుటతో తప్పక ఆపని నెఱవేఱగల దనుప్రత్యయము మనకందఱ కును కలుగగలదు.

ఋతము అతి సులభముగా గన్పించును. ఇది అత్యంత కష్టసాధ్యము. వేదబోధకు మంత్రవాక్కు సత్యము అనునది. మనోవాక్యాయములందు ఋత పాలనమే పరమార్థము. ఆద్యులనీతి తత్త్వమునకు ప్రధానము త్రికరణశుద్ధి. అంతస్సున ప్రసన్నత, వాక్కుర్మల నవిభిన్నత - ఇదియే ఆర్జవము. ఆద్యుల కిది మూలగుణము. పరిశుద్ధస్త్వమునకు ఆర్జవమే మూలాధారము. మానవుడు ప్రకృతికోశమునకు దూరగతుడు కాలేదనుటకు తార్కాణము. అదియే దివస్పత్త్రిని

దివ్యలక్ష్మణము. దయానందస్వామి యొనర్చిన సర్వకార్యములందును, అతడు స్థాపించిన సర్వసంస్థలందును ఈ లక్ష్మణము ముద్రితమైయున్నది. ఆ ర్జవగుణమును బట్టియే దేనిని గాని యిది దయానందుని చేసేతయని గుర్తెఱుంగగలము. మన కందఱకు ముఖ్యముగా నిష్కలమున వలసియున్న వైన శుద్ధ సత్త్విము, సుప్రసన్నత, దూరదృష్టి, కర్మకాశలము, ధర్మవీరత - ఈ గుణములు మరల మనయందు ప్రకాశించునట్లు భారతదేశమున దయానందుని తత్త్వము అపరిచ్ఛిన్నముగా నలరారుగాత. *

* 'వేదిక్ మంగజీన్' ౧౯౧౫.

దయానందుల వేదార్థము.

II

దయానందస్వామికి వేదము కులపర్వతము. వారి భావ ప్రపంచకమునకు అది పునాది. అంతర్జీవమునకు విధి నిర్ణేత. బహిర్జీవమునకు కర్తాధారము. ఇంతియ కాదు. సనాతనమైన బ్రహ్మవాక్కు. ఐహికాముష్మిక పరిజ్ఞాన నిలయము. ఆదిమధ్యాంతరహితమైన ఇట్టి యీ వేదమును కొండఱు కొఱమాలిన దనియు, ఆదికాలమందలి అజ్ఞానుల మంత్రతంత్రమనియు, ప్రకృతిరూపముల సమారాధనమనియు, పశుప్రాయులైన మానవులు స్వర్గమో, అన్నమో, పశుగణమో, శత్రునాశమో, వ్యాధి వారణమో, భోగమో, భాగ్యమో, కోరి కావించిన ప్రార్థనాదిక తంత్రజాలమనియు, నిరాదరపాత్రము గావించినారు. మఱి శాయనభాష్యానుయాయులైన ఆచారపరులును మంత్ర తంత్రములన్న న్యూనవాదమునే గ్రహించుచు, అయినను పరమార్థగ్రంథమని ప్రమాణీకరించు కొనుచున్నారు.

వేద స్వరూపమేమి ? అన్నది కేవలమొక పండిత వాదము గాదు. దయానందుల కృషి నవగాహన చేసి కొనుటకే గాక భరతదేశముయొక్క గతము నర్థము చేసికొనుటకు, భవిష్యత్తును రూపించుటకు అత్యవసరము. గతమున నర్తమానమున నొకదేశ మెట్టిదో దానినిబట్టియే ఆ దేశముయొక్క భవిష్యత్తు యేర్పడును. ఒక్కొక్క కాలమున సింహావలోకనము చేసి జాతి స్వరూప నిర్ణయము గావించు కొనును. గతము ననుసరించి నచ్చినదానిని, ప్రకృతమున సంక్రమించుచున్న దానిని, సర్వవిధముల పరీక్షించి, ఉత్తరోష్ఠి రాభివృద్ధికి ఉపకరించు ద్రవ్యమును మాత్రము యేఱుకొని నిలుపుకొనును. ఇక్కాల మట్టి పరీక్షవేళ. దయానందుడు అట్టి పరీక్షకులలో నొకడు. పెద్దలనాటి భాండారమునందెల్ల అతి పవిత్రమైనది వేదము. ప్రత్యక్షముగనో, పరోక్షముగనో వేదము మనకు ప్రమాణమైయున్నది. వేదార్థము తెలియరాక పోయినను, పౌరాణిక సాంప్రదాయములు బలిసిపోయినను, సకల ప్రమాణములకు వేదము మూలాధారముగా నీ జాతి అంగీకరించి నడచుకొను చున్నది.

వైదిక సాంప్రదాయమున మొదటి నుండియు

ద్వంద్వార్థ మున్నది. ఒకవంక మంత్ర తంత్ర కోశమని,
 మఱొకవంక విజ్ఞాన కోశమని. బ్రాహ్మణములు తొలి
 సంప్రదాయమునకు, ఉపనిషత్తులు మలి సంప్రదాయము
 నకు చెందినవి. వెనుక వెనుక విద్వాంసులు వేదమును
 యజ్ఞ యాగాది కర్తలకు ఉపయోగించు కొనుచు పరార్థ
 చింతన కితరత్ర విచారింప జొచ్చిరి. కాని జాతిహృద
 యము ఆ యున్నత సంప్రదాయమునే గమనించి, వేద
 మును పరమోపదేశముగా పూజించుచునే వచ్చినది.
 మూఢారాధన పాత్రమై మూలమున్న వేదము మన
 యీ కాలమున రంగమునకు రాగానే, ఏతన్నిరూప
 ణమున తిరిగి వైవిధ్య మేర్పడినది. ప్రకృతి దేవతల
 యనుగ్రహ సంపాదనార్థమైన మంత్ర తంత్రాదికమే
 వేదమని పశ్చిమ విపశ్చినులు సిద్ధాంతము చేయబూనిరి.
 కాని దయానందస్వామి దృష్టితో భరతజాతి మరల ఆ
 వేదమును అవలోకించి, కొన్ని శతాబ్దములబడి పేరు
 కొన్న భ్రమను తొలగద్రోచికొని, వేదము సనాతనమైన
 పరమోపదేశమని, మానవకోటికి దైవమనుగ్రహిం
 చిన పరమ సత్యమని, గ్రహించినది. వేద స్వరూపము
 మనకు మనము నిశ్చయించుకొనక తప్పదు. మడిచుట్ట
 చుట్టి వేదమును పూజించు కొంద మనుట వలను పడదు.

అటు శాయనులదారి బట్టినచో, వేదము మంత్ర తంత్ర కలాపము, చిత్ర విచిత్ర గాఢాదికము నని యొప్పుకొని, నేటి కాలమున బుద్ధి మంతులకు ప్రయోజనకారి కాదను కొనవలెను. పాశ్చాత్యపండితుల పోబడి ననుసరించినచో వేదము శైశవ దశలో మానవజాతి తెలిసి తెలియక చేసిన సమారాధన మనవలెను. ఈ రెండును తీసివేసి నచో వేదము దివ్యజ్ఞానము ప్రసాదించు పరమ గ్రంథ ముగా మనము స్వీకరించ వలెను. అప్పుడే వేదోపదేశ మేమని మనము విచారించి వినుకొందుము.

దయానందులు వేదమునకు చెప్పిన యర్థము సహజసిద్ధము కాదని భాషా బలాత్కారమని, చమత్కార సిద్ధమని ఆక్షేపము గలదు. వారి అరయిక పోబడి విప రీతమని అనాదరణీయ మనియు ఆక్షేపము గలదు. దైవమే వేదమును ప్రవచించిన దను వారి సూత్రము మూఢభ్రాంతి యనిగూడ ఆక్షేపము గలదు. ఈ ఆక్షే పముల సామంజస్యమును నేనిట వితర్కింపను. దయా నందుల వేదార్థముంగూర్చి భావికాలమున నేమి సిద్ధాంతము సేయుదురో నేనూహింప దొరకొనను. వేదమునుగూర్చి దయానందుల మూల భావముల మాత్రము స్పృశించెదను. ఒక మహనీయుని మనః

కర్తల మన మాలోచించు నప్పుడు, దేనికిని వారిచ్చిన నామ రూపములుగాదు ప్రథానము. కర్తాచరణమున వారొసంగిన సహాయకశక్తి, భావప్రపంచమున వారొసంగిన - లేదా - పునరుద్ధరించిన - దివ్యస్ఫూర్తి యివి ముఖ్యమైనవి.

మఱి దయానందుడు శబ్దములను తలక్రిందుచేసి విపరీతార్థములు నిర్వచించెనని ఆక్షేపించు చున్నారే యెవరువారు? శాయన భాష్యమును శిరస్సున బెట్టుకొను వారట్టి యాక్షేపము చేయుటలో సబబు కలదా! శాయానాచార్యుల వేదభాష్యము పరిశ్రమించి వ్రాసినది, పాండిత మండితమైనది, వస్తుపరిచితి కు పయుక్తమైనది. కాని తాను కోరినయర్థమును తన సిద్ధాంతమున కనువుగా నిరంకుశ పాండితీ విశేషముచేత శబ్దమును బలాత్కరించి సాధించుట యందింతటి మహాగ్రంథము వేఱులేదు. అసామాన్యపాండితీ అనుభవ విరుద్ధములైన యర్థముల నిచ్చుటకు వెనుదీయదు. సత్యదృష్టి నతిక్రమించి సువిమర్శ కెడదప్పి పాండిత్యము పరిఢవిల్లుట లోకములో కలిగి యున్నదే. మఱి పాశ్చాత్యపండితుల యీవలి కృషి చేసిన సిద్ధాంతములే కడమాటగా గ్రహించువారు సైతము దయానందుని ఆక్షేపించుట

పాడిగాదు. వైదిక వాఙ్మయమును నూరేండ్లుగా పాశ్చాత్య విద్వాంసులు చాల శ్రమించి పరిశోధించి సద్భావముతో వ్యాఖ్యాదికము వ్రాసియున్నారు. కాని వారి సిద్ధాంతములు గాలిమేడలు. కించిత్తు ఆధారముతో, ఊహాపోహలతో, ప్రత్యక్ష ప్రమాణ నిరాదరముతో, బలవన్నిదర్శన నిరపేక్షముగా నా విద్వాంసులు విపరీత సిద్ధాంతములను గావించి యున్నారు.

వేదార్థమున వివాద గ్రస్తమైన ముఖ్యంశ మేమి? వేదప్రోక్షమైన మతమేమి— అను దానింబట్టియే వేదార్థ మేర్పడవలసి యున్నది. అట్టి మతమునకు వేద వాక్యమే ప్రమాణము. వేదమతమేమి— అను విషయమున దయానందులు ఘంటాపథముగా ఘోషించినది; వేదమంత్రము లన్నియు ఏకోద్దిష్టములైనవి; వివిధనామములును ఏకదైవమునే సంబోధించునవి: వేళు వేళు దేవతల నుద్దేశించినవి గావు; గుణములు అనేకములైనను దైవము ఏకమే. ఇది వారి మూలభావము. ఇది వారి క్రొత్తకల్పనగాదు. ఊహాగానము కాదు. వేద వాక్యమే స్పష్టముగా కలదు; ఇంద్రుడు, అగ్ని, యముడు, మాతరిశ్వరుడు, మున్నగు వివిధ నామములతో, ఋషులు పేర్కొను సద్వస్తు వొక్కటే.

ఇట్టి ప్రమాణముండగా వేదమతము బహుదేవ
తాకమనువాదము చెల్లునా? మాక్సుముల్లరు, రాత్ గార్ల
కన్నను వేదద్వైతము గదా వేదమతము తెలియును.

ఆధునిక పండితులు ఇట్టి ప్రమాణములను త్రోసి
పుచ్చుటకు యుక్తివాదము నవలంబించిరి. ఈ మంత్రము
ఆదిలో నుండియుండదని, తరువాత తరువాత ఆద్యులకు
తోచియుండునని, వారికన్న నెఱుకువగలవారైన
ద్రావిడ జాతులనుండి గ్రహించి యుండవలెనని—
యీవిధముగా సమర్పకములు అల్లనారంభించిరి; కాని
యిట్లెల్ల నిష్ప్రయోజనము. వేదములందు ఒక్కచోట
గాదు, బహువారముగా దైవము ఏకమను ఉపదేశమే
గలదు. అగ్ని, ఇంద్రుడు, మున్నగా దేవోద్దిష్టమైన
మంత్రములందంతట దేవతలందఱు అభిన్నమను
సూక్తులు గలవు. అగ్నింగూర్చి చెప్పిన పేరులు విశేష
ణములు మరుత్తంగూర్చి గాని, ఇంద్రంగూర్చి గాని
చెప్పటగలదు. అందఱు దేవతలు నీవే అను సంబోధనలు
గలవు. పరదైవ సంజ్ఞాదికము ప్రతి దేవతకు నన్వయింప
బడియున్నది. ఇట్లున్నను, మంత్రకృత్తులైన ఋషులకు
ఇంద్రుని యమవరుణులు పరబ్రహ్మమని తెలియదని,
యీదేవత లందఱిని వెర్వేఱుగా ఋషులు భావించి

సంస్తుతించిరని, అతిశయ సంబోధనలు ఆ చిల్లర దేవతల నుబ్బించి మెప్పు పొందుట కాడిన మాటలని వ్యాఖ్యానించుట కేవలము ఆభాసము. వైదిక మతము ఏకదైవ నిరూపకమని గ్రహించుట ఋజుమార్గము, సహజ మార్గము. ప్రకృత్యంగములను వివిధ దేవతలుగా నిరూపించిన దనుట బుద్ధి వైపరీత్యము. పాశ్చాత్యపండితులు వేదార్థమును సహజ మార్గమున గ్రహింపక పోవుటలో నొకరహస్య మున్నది. అట్లు గ్రహించినచో వైదికాద్యులు సమగ్రమత దత్తులని యేర్పడును. మానవ జాతి శైశవావస్థలో నున్నపుడు, పరమ సత్యముల నెఱుంగ జాలక భౌతికవస్తుజాలమును బహుదేవతలుగా నీ ఋషులు భావించి ఆరాధించి రన్ననేగాని పరిణామ వాదమునకు బలము చేకూరదు. అందుకొక్క పేదార్థమును వారు వికల్పము గావించుట యైనది. సత్యమును చాటుమఱుగున కొత్తుట యైనది. పశ్చిమ పండితుల సేత ఇది. విపరీత వ్యాఖ్యానము వారిదా? దయానందులదా?

వేదోక్తమైన దైవము ఏకము అని దయానందులుచేసిన ముఖ్యసిద్ధాంతమును మనము గ్రహించినచో, వేదమంత్రములందు అగ్నినిగాని, ఇంద్రునిగాని మఱియే దేవతనుగాని యేఋషి సంబోధించినను పరమదైవ

మునే పేర్కొనుచున్నాడని దైవశక్తులనే వివరించుచున్నాడని మనము గ్రహింపవలసి యున్నది. అందువలన వేదస్వరూపమే విశిష్టమగును. క్రతుపర్యాయముగా, పౌరాణికముగా, బహుదేవతాకముగా శాయనాచార్యులు చెప్పినట్లెల్ల చెల్లనిదేయగును. గ్రహపర్యాయముగా, ప్రకృతిప్రర్యాయముగా పాశ్చాత్య పండితులు కల్పించినట్లెల్ల నొల్లబోవును. వేదము భగవద్వాక్యముగా ప్రమాణగ్రంథముగా ఉదాత్తమత ప్రతిపాదకముగా ప్రకాశమానమగును.

ఈ మూల సిద్ధాంత మంగీకరించినచో దయానందుల వాదశేషమంతయు తప్పనిసరిగా నందుండి యేర్పడుచున్నది. ఋషులారాధించిన దేవతలు పరమార్థస్వరూపమైన వివిధగుణముల నిర్దేశించునేని, వేదగ్రంథమున దైవతత్వము, దైవమానుషసంబంధము, దైవోద్దిష్టమానవధర్మము తప్పక నిరూపితములై యుండును. ఇట్టి ధర్మనిరూపణము వేదమందున్నదని దయానందుల సిద్ధాంతము. మానవునకు దైవమను గ్రహించిన ధర్మమే వేదోపదేశము. విశ్వమునకంతకు కర్తయు భర్తయునైన పరమేశ్వరునియొక్క శక్తులే వైదిక దైవతములన్నచో వేదమునందు సృష్టిసూత్రములు, భౌతికవిశేష

ములు నుండుట సహజము. ఈ శ్వరుడు జగత్తును సృజించి పరిపాలించుచున్న విధము- భౌతికజ్ఞాన భాండా రము-వేదమందు కలదనియే దయానందుల నిర్వచనము.

వేదమంత్రములందు నిహితమైయున్న నైతిక సారమును, పరతత్త్వమును పాశ్చాత్యపండితులు గాని, సాంప్రదాయానుయాయులు గాని పూర్తిగా తుడిచి వైవ జాలరైరి. కాని యిరువారువారును ఆ సారమును అల్పాల్పముచేయ సాగిరి. అత్యుదాత్త మతాశయము లుద్ఘోషితమైన పట్టులందు, పాశ్చాత్యులు తమతమ ఛందో వ్యాకరణ ప్రమాణములనే కడకొట్టి పరిణామ వాదమున కనుగుణముగా అపార్థములు గావించిరి. అట్లుచేయనిచో, వేదక్షులకు ఆకాలమునకే అద్భుతముగా నవీన విజ్ఞానమన్నదెల్ల తెలిసియే యున్నదని ఒప్పుకొనవలసి వచ్చును. అదేంతమాత్రము పాశ్చాత్యులకు గిట్టదు. మఱి శాయనాచార్యుల వారు వైదిక ధర్మము నీతి నిర్వాహముగా సంతరింపక, ఐహిక ప్రయోజనార్థమైన యజ్ఞ యాగాది తంతు జాలముగా జెప్పివైచినారు. ఇట్లీంత అపార్థీకరణపాత్ర మైనను, వేదములు అందలి మహోన్నత భావ ప్రకాశముచేత, ఆరాధ్యములే యైనవి. ప్రకృతి పర్యాయముగనో, కర్మ

పర్యాయముగనో సంక్షిప్తము కాలేదు. వేదములందు దేవతలు ఋతస్వరూపులు, దురితాపహారులు, అఘవిమోచనులు, జ్ఞానమూర్తులుగా చెప్పబడి యున్నారు. పౌరుషము, శక్తి, ధర్మనిష్ఠ, సత్కార్యదర్శనము— వీనిని గోరుచు నాయా దేవతలను ఋషులు సంస్తుతించి యున్నారు. హిమాల ఖైబిలు, పార్సీల అవెస్తా గ్రంథములకు ఈడుగ అంతకన్న నెక్కుడుగా, వేదము ధర్మప్రతిపాదకమని దయానందులు దుందుభి మ్రోయించి నాడు.

సృష్టి విషయమును వేదములందు ముఖ్యమే యైయున్నది. లోకములు, తత్పాలనము, తన్నియమాదులు చెప్పబడి యున్నవి. దయానందులు అంతతో తనివిననక నేటికాలపు భౌతిక జ్ఞానము (సైన్సు) సర్వము వేదమంత్రములందున్నదని వాదించు చున్నారు. ఈ యంశమున మాత్రము భేదాభిప్రాయమున కవకాశమున్నది. దీనింగూర్చి ఇదమిత్రమని నేను వచించుటకు సమర్థుడనుగాను. కాని ప్రాచీనయుగ విశేషములం గూర్చి ఆధునిక పరిశోధకుల కృషి ఫలితముగా నిటీవల మనకు దెలియవచ్చు విషయముల పోబడిం జూడగా, ప్రాచీనులకు భౌతికశాస్త్ర రహస్యములు తెలిసియే యుండినవని, వానిని మనము ఇక్కాలమున కొంతకొంత

పెంపు చేసినామని, ఇప్పటికిని విస్తృతమైన మన కెటుక వడక వారికి పరిచితమైన శాస్త్ర రహస్యము లుండిన వని తలంచుట కవకాశము గలదు. కావున వేదములందు మతసత్యమేగాక భౌతిక సత్యమును కలదని దయానందులు ప్రవచించుటలో వైపరీత్య మేమియు లేదు. ఇక్కలము, వారికి అందువడని కొండొక విజ్ఞానమునకు మూలసూత్రములు వేదప్రొక్తములై యున్న ననియే నావిశ్వాసము. అట్లగుచో అగాధమైన వేద విజ్ఞానముం గూర్చి, దయానందుల ప్రవచన మిప్పట్టున పరిమితమే గాని విపరీతము కాదని చెప్ప నొప్పును.

దేవతల పేర్లకు అర్థము చెప్పటలోగాని, వేద మంత్రములకు ఇతరత్ర అర్థవివరణ మందుగాని దయానందుల శబ్దార్థ సంశోధన విధానముంగూర్చి ప్రబలమైన ఆక్షేపములు ఛేయబడి యున్నవి. కాని ప్రాక్షనమైన వైదిక వాణి నవగాహనము చేసికొనుటలో మనము ఆధునిక భాషాపద్ధతుల ననుసరించుట వలన పొరవడుటయే గాని, దయానందులు పొరవడిరని చెప్పరాదు. మన మిప్పుడు వాడు పదములకు సృష్టత్వైర్థము విస్తృతమైనది. ఏ శబ్దమైనను మనము వాడినపుడు, అది నిర్దేశించు వస్తువు మన మనస్సునకు వచ్చుచున్నదే

గాని, మూలార్థము స్ఫురించుట లేదు. ఆ శబ్దమునకు బదులు మఱొక శబ్దమైనను అలవాటుచొప్పున వాడినచో అదేవస్తువు నిద్దిష్టమగు చుండును. ఆ వస్తువును ఆ శబ్దమే యెందుకు నిర్దేశింప వలెనో యోచింపము. నాణెములకు ముద్ర వేసిన మూల్యము వలె, శబ్దములకు వాడుక చేసిన వస్త్ర్వర్థమే గోచరమగు చున్నది. అందువలన వాడుకలోని మన శబ్దములు సజీవములుగాక విస్తృత మూలార్థములై మృత ప్రాయములై పున్నవి. ఆదికాలమున భాషాశబ్దము లిట్లుగాక, పుత్రత్వశ్రవ్యర్థ స్ఫురణ మందఱకు గల్గియున్న కతన శబ్దము వాడినపుడెల్ల వివిధ గుణ నిర్దేశ స్ఫూర్తి తేటవడు చుండినది. ప్రతి శబ్దమునకు మూలార్థము మనస్సులో మెదలుచుండినది. 'వృకము' అనగానే తోడేలను జంతువు మాత్రము తోచుటగాదు. 'చీల్చునది' అను నర్థము స్ఫురించు చుండినది. మన కట్లుగాదు. ఆ జంతువును నిర్దేశించుటకు ఆ పదముగాక మఱొక పదమైనను వాడుకంబట్టి చాలును. అట్లే 'అగ్ని' అనగానే నిప్పును మనము తలచు కొందుము. వేతే గుణము గాని వస్తువు గాని మనకు ద్యోతము కాదు. పూర్వములకు 'అగ్ని' శబ్దముచేత దాని వ్యుత్పత్తిని బట్టి అనేకార్థములు

స్ఫురించు చుండినవి. మనమాడు పదములు ఒకటి రెండు పరిమితార్థములు కల్గినవి. పూర్వుల శబ్దములు అనేకార్థ ద్యోతకములు. కావున వారు అగ్ని, వరుణుడు, వాయువు అని పేర్కొన్నపుడు, అన్యోన్య సంబంధ బాంధవ్యముగల బహువిధార్థ వస్తు సందోహము సూచిత మగును. బహు భావసమృద్ధమైన ఆలయము నకు ఒక్కొక్క శబ్దము వాకిలి తీయు సదుపాయము. మూలశబ్దస్ఫూర్తి చేత వేదర్థులకు భాషావిషయమున అతిశయమైన స్వాతంత్ర్య ముండినది. గౌ: చంద్ర శబ్దములను వేదములందు ప్రయోగించిన విధ మరయదగును. నిరుక్తము వైదికశబ్దముల యీ అపార సారశ్యమును ఋజువు సేయుచున్నది. బ్రాహ్మణము లందును ఉపనిషత్తు లందును మూలార్థస్ఫురణతో శబ్దజాలము ప్రయుక్త మగుట లెస్సగా కన నగును.

బహు భాషావేత్తలగు పాశ్చాత్యపండితులకుగల సౌకర్యము దయానందులకు లేమి నిజమే. పాశ్చాత్య శబ్దశోధన వలన నిరుక్తములోని లోనిపాట్లను మనము సవరించుకొన వలసి యున్నది. పాశ్చాత్యుల సరణియు సమగ్రమన వలనుపడదు. కావున ప్రాచీన నవీన శబ్ద శాస్త్ర సాహాయ్యము సంతను విని యోగించియే,

మనము వేదార్థ నిర్వచనము చేయవలసి యున్నది. కాని యిదంతయు వేద భాష్యమున సూక్ష్మ సూక్ష్మ త రాంశములందు గణ్యమైనను, దయానందుల మూల సిద్ధాంతములకు బాధకము కాజాలదు. అల్పాంశము లందు ఆయా పండితుల పరిశోధన లెట్లున్నను, భిన్నా భిప్రాయము లెన్ని యున్నను, బుద్ధి కతీతమైన దివ్యదృష్టి వలయు మూల సిద్ధాంత విషయమున దయానందుల వేదార్థము సమంజస మనుటకు వేద వాక్యములు, హేతువాదము, చారిత్రక విజ్ఞానము మనకు సహాయక ములే యై యున్నవి. వేదము వివిధ నామములు గల యేకదైవమునే చాటుచున్నది. దైవిక ధర్మమును, తత్ సిద్ధికి మానుష యత్నమును ప్రవచించుచున్నది. సృష్టిధర్మమును మనకు తెలుపుచున్నది.

వేదము అపౌరుషేయ మను విషయమై వివరించుట కిటు నవకాశము లేదు. ఇందు సైతము దయానందు లేమియు నసంబద్ధముగా చెప్పినవారు కారు. జగత్తు సర్గము చేసికొనగోరు వారు వస్తుత్ప్రయము ముఖ్యముగా గుర్తింప వలెను - దైవము, ప్రకృతి, ఆత్మ. వేదము దైవమును మన కెఱుక పఱచుచున్నదని, ప్రకృతిధర్మమును నిర్దేశించుచున్నదని, ఆత్మకును

ప్రకృతి దైవములకు గల సంబంధము నిరూపించుచున్నదని దయానందులు విశ్వసించి, ఉద్భోషించి యున్నపుడు వేదము బ్రహ్మవాక్కు అని వారు ఉపదేశించుటలో విపరీతమేమియు గానరాదు. పై మూడు విషయములు సమగ్రముగా నిర్దుష్టముగ వేదము వ్యక్తపఱచు చున్నదని తలచు దయానందులకు అది ఏ కైక ప్రనూణమే గదా యగును. ఎట్లు ఈ బ్రహ్మవాక్కు బహిర్గమించినది, భాషయేమి, స్వరమేమి, ఇదెల్ల ఆర్యమత చరిత్రకు సంబంధించినది. మనజాతికి దైవమునకు గల చుట్టరికమది. ఆధునిక విజ్ఞానులు ప్రకృతిధర్మమును అంగీకరించి, దైవమును కాదనువారై, దైవవాక్కు అనువాదము భ్రాంతి యనుచున్నారు. కాని ఆ ఆధునికులను కడకొత్తు కొంగ్రొత్తలు వెను బ్రాకుటయుం గనుచున్నాము. కావున నుహనీయు లెవరేని సిద్ధాంతము సేయునపుడు తాత్కాలిక వాదవాహిని కఠోరముగ నేయుందురు. వారి ఆధిక్యతావిశేష మిది - అది అతీతమును వీక్షించును. అత్యంతాంతరమును దర్శించును.

వేదార్థ ప్రవచనమందు చరమసిద్ధాంతము లేవైనను, దయానందులు మార్గదర్శి యనుట నిజము. వారి మార్గమున సత్య మెఱుకవడ గలదు. బహు శతా

బంకిం - తిలక్ - దయానంద్

బ్దులు భ్రమగప్రియున్న వేదముల సత్య స్వరూపమును
వారిదృష్టి సమావలోకించినది. ప్రభాన వస్తువు నాక
ర్షించినది. దయానందులు జ్ఞాన కాసారములకు కప్పు
తొలగించిన వారు. కాలవశమున మూతవడిన ఆలయ
ములకు వాకిలి తీసిన వారు. *

* 'వేదిక్ మాగజీన్' ౧౯౧౬.

ర మే శ చంద్రదత్తు

ర మే శ చంద్రదత్తు దివంగతు డైనాడు. ఆ సమృ
ద్ధజీవితము సమాప్తి చెందినది. బహుముఖముగా నిరంత
రము కృషి సల్పినవాడు. కీర్తి గౌరవము లార్జించినాడు.
బ్రిటిషు దేశమునందును, భారత దేశమునందును అతని
పేరు వన్నె వాసి గాంచినది. అ దృష్ట దేవత అతనికి
నిత్యప్రసన్న. వెనుకాటు నెఱుగడు. అభివృద్ధి పరంపర
అతనివి. వచ్చినపదవిని ప్రశస్తిని కృషిచేతను నేర్చు
చేతను సార్థక పఱచుకొనువాడు. ఆ గణ మంతరించు
చున్నది. ఆతరముపెద్దలు ఈనాటి పిన్నవారి మనస్సు
నకు వచ్చుటలేదు. రమేశుడు ఉచ్చదశలో అస్తమించి
నాడు. తానాక్రమించిన క్రొత్తపదవియందు తన తెలివి
తేటలింకను భాసింపకమున్నే అరిగినాడు. నవయుగావ
తార సమయముననే చన్నవాడుగాన ఈకాలమువారి
నిశితవిమర్శ లాతని పైకొనలేదు. కళంకము లాపా
దించలేదు.

ఆతరమువారైన మహాపురుషు లొకరొకరు చెల్లుకొనుచున్నారు. వారలస్థానమున నితరులు పైకి వచ్చుటలేదు. ఇంకను నిలిచియున్న యే పదిమందియు గడచిన శతాబ్దమునకు స్మృతిచిహ్నములుగా నున్నారే గాని వర్తమానమునకు కర్తలుగాక యున్నారు. నవ్యా దర్శములు, నూతనసమస్యలు మొలకెత్తినవి. ఆ నిర్వాహము క్రొత్తవారిపైఁ బడుచున్నది. ఈ జాతీయే వేఱుగానున్నది. వీరితత్త్వము, సంకల్పము, మనశ్శక్తి, ఉత్సాహము — యివన్నియు వేఱుగానున్నవి. కార్యరంగమున జొరబడుటకు వాకిట చేరియున్నారు. వీరికిని తొంటి తరమునకును సాపత్న్యము లేదు.

పోయినతరమునందు శ్రేష్ఠులుగా గణనీయులైన వారిరకమే వేఱు. అధికారి, కాంగ్రెసువాది, సాహిత్యవేది, ప్రాచ్యవిజ్ఞానశోధి, ఆంగ్ల వచనరచన నైపుణ్యశాలి, వృత్తిజయశీలి యగు వారు మార్గదర్శకులైరి. వేషభాషలందు, జీవితపద్ధతులందు వారిని తక్కు జనమనుసరించు చుండినది. అట్లుగదా పైకిరావలెను అని తలంచు చుండినది. ఆత్మప్రత్యయముతో వాగ్విన్యాసముతో ఆ నాయకగణము వ్యవహరించినది. వారి తెలివి తేటలు విదేశీయ వ్యామోహముచేత అనుకరణమను

పంజరమున నిమిడిపోయినవి. వారి సభ్యతకు ఔన్నత్యము వైశాల్యము గాంభీర్యము కొఱవడినవని వారెఱుంగరు. ఆగణమునకు నాయకమణియైనవాడు రమేశ చంద్రుడు, అతనికున్న యుత్సాహము శక్తి సర్వతోముఖత, ఆత్మప్రత్యయము, అదృష్టము, అధికారసిద్ధి. ఆతరమున మతెవ్వరికిని చేకూరలేదు - శక్తి సామర్థ్యములను ప్రకృతి లెస్సగా అతని కనుగ్రహించినది. అదృష్టదేవత అత్యంత మతని నభిమానించినది. దివ్యమైన విగ్రహము, మంచి దృఢకాయము కలవాడగుటచే నవిరామముగా పరిశ్రమింప గల్గినాడు. మనస్తత్త్వము ఉత్సాహవంతము శక్తిమంతము నిరామయమునై సంకల్పసిద్ధిని నిష్కర్ష చేసికొన్నది. ఐహిక భోగభాగ్యముల ననువుగా ననుభవించుకొను స్వాభిమానము సమగ్రముగా నుండినది. నేర్పు మెలకువ కలిమివలన అనవసరమైన సంఘర్షణల కవకాశము దూరమైనది. నిరంతరాయముగా జీవితకృషి సాగినది. చదివినదెల్లను విన్నదెల్లను తనసొమ్ము గావించుకొనగల గ్రాహక శక్తి అమరి యుండినది. గాంభీర్య వైశిష్యములు కొఱవడి నను లాఘవమున్న కతన బాధ లేకపోయినది. ఉన్న సామగ్రిని మిక్కిలి ప్రయోజనకారిగా నుపయోగించు

కొను బుద్ధికుశలతయే ఉపజ్ఞకు మాఱుగా నతని కుపకరించినది. నిజమైన సారస్వతప్రతిభగాని గొప్ప మేధావితనముగాని లేకపోయినను, ఆ లోపమును కప్పిపుచ్చి జనరంజనము సేయగల వాగ్ధోరణి, రచనానైపుణి అతనియందు భాసించినవి. ఏ భావమునకు ఏ మాటకు తడవుకొన నక్కఱలేక యేకవాహినిగా నడచు నాతని యుపన్యాసములును, రచనాదికములును గౌరవపాత్రములైనవి. ఈ గుణవిశేషము లాతనికి ప్రకృతిసిద్ధములైనవి. అదృష్టవశమున నాతడు పేదప్రతిష్ఠలుగల సంపన్నకుటుంబమున జన్మించినాడు. విద్యావకాశములను తాముగా లభించినవి. ఆంగ్లదేశమునకు పోవుట సివిల్ సర్వీసునందు ప్రవేశముదొరకుట, ఉద్యోగాభివృద్ధి నిరంతరాయముగా సాగినవి. అక్కలమున నీదేశస్థునకు అంతకుమించిన అవకాశములేదు. ఆంగ్లపాలనాపద్ధతి నత్యంత మనుకరించిన స్వదేశసంస్థానమున దివాంజీపదవియందు చివర కతని జీవిత మవధిగాంచినది.

ప్రకృతిసిద్ధమైన గుణసమృద్ధికిని పరిమితియున్నది. అప్పటి బంగాళీ మహాపురుషులందరిలో ఉపజ్ఞయందు రమేశచంద్రుడు కొండిక యనియే చెప్పవలెను. పాలన

సామర్థ్యమున నతడు మొదటిరకముగాదు. రెండవ శ్రేణియే. కాంగ్రెసు రాజకీయములందతడు కొంత కాలము ముందువరుసలో నుండినను, రెనడే, సురేంద్రనాథ్ వంటివాడు కాడు. రెనడేగారికున్న రాజకీయ సమాలోచనగాని కార్యనిర్వాహముగాని అతనికిలేదు. సురేంద్రుని వాగ్దేవమును లేదు. సారస్వతమున నతనిప్రజ్ఞ అనుకరణమాత్రము. స్వతంత్రప్రతిభ లేదు. విద్వద్విషయములంగూర్చి సరళముగా వ్రాయగలడు. అనువాదములు సులభములు; రమణీయములు. కాని సంస్కృతమున పాండిత్యము తక్కువ. ఆర్థిక విషయము లందు రెనడేతోగాని, గోఖలేతోగాని సాటిరాడు. అట్లయ్యును రాజకీయముగా మిక్కిలి ఉపకరించిన ఆర్థికశాస్త్ర రచన లీదేశమున నింతదనుక నతనివనియే గుర్తింపవలెను. అతని రచనల విస్తృతి చూచినను నైపుణ్యముచూచినను అతని ప్రతిభకు పాండితికి మించి యున్నవి. అందువలన, బంగాళీలో అతడు రచించిన చారిత్రక నవలలు మినహా, తక్కిన యతని గ్రంథరూప చిరస్థాయి కాజాలదు. బహుశః అతని నవలలు నిలువ వచ్చును. అతనిప్రజ్ఞ కవి పరమావధి. ఋగ్వేదము నతడొగ్గమున అనువదించినాడు. సౌలభ్యము, సార

శ్యముచే నప్యత్పన్నులు తనిసినను, వేదలక్షణము లందులేవు. ప్రాచీనభారత నాగరికతంగూర్చిన యతని గ్రంథము చక్కని సంపుటికరణమేగాని స్వతంత్ర పరిశోధనముగాదు. మఱి అతని సామర్థ్యము మిక్కిలి రాణించినది తాత్కాలిక రచనలందు. పత్రికాలేఖనమునకు ఖండరచనలకు అతడు అఖండుడు. పత్రికాలేఖికి ఉపజ్ఞ, ప్యత్పత్తి నైశిత్యము అవసరములేదు. అవి ప్రతిబంధకములు గూడ. ఉన్నసామగ్రిలో ఆకర్షించుదాని నేటుకొని చక్కగా, స్పష్టముగా, సుబోధ్యముగా వ్రాయుటయే పత్రికాలేఖరి ధర్మము. ఇక దీనికి జవాబు లేదన్నట్లుగా గట్టిగా నొకవాదము బలపఱచు నేర్పు వ్రాతయే పత్ర ఖండ (Pamphlet) రచనమున మేలుబంతి. ఈ లక్షణములు రమేశదత్తున నున్నట్లు మన కాలములో మతేవ్వరికి నుండి యుండలేదు. కర్జును ప్రభువునకు అతడు వ్రాసినలేఖ, 'భరతదేశపు ఆర్థికచరిత్ర' అనునవి అతని అత్యుత్తమ రచనలు. 'కర్జును లేఖ' చదివినవారందఱు, మఱి ఆ ప్రభువు జవాబేమని విచారించినవారే కాదు. దత్తుగారిది కడమాటగానే భావించిరి. తిరుగులేని రచనమది. అతని 'ఆర్థికచరిత్ర' వలన బ్రిటిషుదేశము ఆర్థికముగా భరతదేశమునకు చేసిన

అపచారము, ద్రోహము సర్వజనవేద్య మైనది. అందు వలననే బహిష్కారోద్యమమునకు మంచి అవకాశ మేర్పడినది. ఆ గ్రంథమే లేకుండినచో ప్రజాహృదయము ఆ యుద్యమమునకు పక్షమై యుండేదిగాదు. దత్తు చరిత్ర వ్రాసినవాడేగాక చరిత్రను సృష్టించిన వాడైనాడు. ఇట్లయ్యును రమేశుని రచనలు, నవలలు మినహా, తక్కినవేవియు సాహిత్యములో చేరవు. కాని ఎన్నిలోపములున్నను, అతడు వ్రాసినదేదిగూడ లోకమున కుపకరించిన దనియే చెప్పవలయును. రాష్ట్రమున మహాభారతముల కతడు చేసిన ఆంగ్లానువాదము నిస్సారపు కవనమేయైనను, ఇంగ్లాండులోని ప్రజకు ఆ యితిహాసగాథలను పరిచయము చేసినవి. అందువలన తరువాతి వాడు ప్రాచ్యవిజ్ఞానమును పశ్చిమవాసులకు తెలియ బఱచుటకు మార్గము ననువు పఱచినవి. రమేశ దత్తునిగూర్చి మనమింతవఱకు గట్టిగా చెప్పవచ్చును. అతడు పురోగామిగా మహాకృషి చేసినవాడు. దాని ప్రయోజనమంతయు భవిష్యత్తునకు దక్కగలదు.

రమేశునివంటివాడు తదధికులైన సమకాలికుల కన్నను విశేషముగా చెల్లుబడి యైనవాడు. అట్టి గణమునకు మేలుబంతి గావుననే రమేశునిగూర్చి యింత

వ్రాయుట. వారు చేసిన కృషి పరిసమాప్తి నొందినది. వారి కమరియుండిన గుణములతో మన యిష్టప్రయోజనములు నెఱవేఱును. అంతకన్నను ఘనమును సూక్ష్మమునైన విద్య, విస్తృతమైన ధీవ్యాపారము, అపరిమితమైన జ్ఞానతృప్తి, నిరవధికమైన కార్యపరత, అమితమైన ధైర్యము త్యాగము, శక్తి సాహసము, దుస్సాధ్యములైన ఆదర్శముల నుపలబ్ధమొనర్చుకొనగల్గు ఆత్మగుణవిశేషము లన్నియు భరతపుత్రులకీ సమయమున నవసరములై యున్నవి. అవిలేనిచే మన దేశమునకు ముక్తి గలుగదు. కాని రమేశదత్తునకుండిన గుణగణమును లఘువుపఱచరాదు. వారి తరమునకును మన యీ పునర్వికాసమునకు మధ్యతరము వారు నిస్సారులై, నిరుత్సాహులై, సంకల్పశూన్యులై యుండినారు. రమేశుని నిరంతరకృషి, అపరిమితోత్సాహము, సమ్మోద చైతన్యముం గాంచి అట్టివారెల్లరు తలవ్రాల్పవలసినదే. రమేశుని కార్యపరత ఎల్లరకును గుణసాథమే. *